

Kulinarsko nazivlje u Jambrešićevu rječniku

Rošić, Jelena

Master's thesis / Diplomski rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:607978>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij Hrvatski jezik i književnost

Jelena Rošić

Kulinarsko nazivlje u Jambrešićevu rječniku

Diplomski rad

Mentor: prof.dr.sc. Ljiljana Kolenić

Osijek, 2012.

Sažetak

Na temelju relevantne literature i korpusa prikupljene, u ovome diplomskome radu bit će prikazano različito kulinarsko nazivlje u rječniku starog zagorskog leksikografa Andrije Jambrešića. Prvi dio rada će biti posvećen predavljanju hrvatskog književnog jezika u 18. stoljeću te prikazu životopisa autora rječnika Andrije Jambrešića. Osim životopisa bit će predavljen i sam rječnik. Središnji dio diplomskoga rada obuhvaćat će abecedni popis kulinarskog nazivlja prema navedenome rječniku. U završnome dijelu rada bit će riječi o odnosu navedenih riječi iz rječnika danas te naposljetku rad će biti završen zaključkom i popisom literature.

Ključne riječi

osamnaesto stoljeće, Andrija Jambrešić, rječnik, kuhinja, kulinarstvo

SADRŽAJ

1. Uvod	4
2. Hrvatski književni jezik u 18. stoljeću	5
2. 1. Dubrovačko književno stvaralaštvo.....	7
2. 2. Književni jezik kajkavske stilizacije.....	8
3. O autoru	9
4. Rječnik Andrije Jambrešića	10
4. 1. O autorstvu rječnika.....	11
4. 2. O izvorima rječnika.....	12
4. 3. Obrada i sastav rječnika.....	13
4. 4. Grafija i jezik u rječniku.....	15
4. 5. Njemački jezik u rječniku.....	17
5. O kulinarstvu i kulinarskom nazivlju	18
6. Abecedni popis riječi	19
7. Odnos riječi danas	63
8. Zaključak	67
9. Literatura	68

1. Uvod

Zadatak je prikazanoga diplomskog rada iznijeti popis riječi iz kulinarske terminologije prema rječniku Andrije Jambrešića. Naime, sustavno će se prikazati nazivi različitih vrsta jela i hrane, kulinarskog posuđa, raznovrsnih načina spremanja hrane i slično. Prvi dio rada obuhvaća položaj i odlike hrvatskog jezika u osamnaestom stoljeću. Također, u njemu se definira status jezika kroz čitavo stoljeće, njegove glavne karakteristike te izdvajaju najvažniji autori i djela u svim dijelovima Hrvatske. U sklopu spomenutih autora, u posebnom će se poglavlju izdvojiti najvažniji podaci o životu i djelu Andrije Jambrešića, autora rječnika koji će se detaljnije proučavati u prikazanom radu.

Središnji dio rada obuhvaća poglavlje o predavljanju rječnika, koje je podijeljeno na nekoliko dijelova. Tako se u prvom dijelu najprije predavlja rječnik, odnosno objašnjava se za koga je sastavljen i pisan, dvojbe oko autorstva, kao i izvori koji su poslužili za pisanje rječnika. Posljednji dio ovog poglavlja obuhvaća sastav i obradu rječnika, odnosno iznose se njegovi temeljni dijelovi i jezik kojim je pisan. Sljedeći dio diplomskog rada posvećen je definiranju pojma kulinarstva te objašnjavanju i navođenju pojmova koje obuhvaća navedeno područje. Središnji dio rada prikazuje abecedni popis kulinarskog nazivlja po Jambrešićevu rječniku. U završnom dijelu diplomskog rada analiziraju se navedene riječi iz rječnika i njihov odnos sa suvremenim jezikom, odnosno proučavat će se njihov današnji status. Naposljetku, diplomski rad zaokružuje zaključak u kojemu se analizira cjelokupan rad te navode rezultati provedenog istraživanja i analize.

2. Hrvatski književni jezik u 18. stoljeću

U jezičnom smislu sredina 18. stoljeća najvažnije je razdoblje za nastajanje hrvatskoga jezičnog standarda. U prvoj polovici spomenutog stoljeća završavaju predstandardna razdoblja, a druga polovica 18. stoljeća prvo je razdoblje u razvitku standardnoga jezika. Gledajući ukupni hrvatski jezični prostor, nastalo je dvojstvo iznadregionalnih jezika: osim jezika utemeljenoga na osnovici zapadne novoštokavštine, oblikovao se na sjeverozapadu i drugi, kajkavski. (v. <http://www.croatica.hr/index.php/hrvpiskul/18stoljece>) Njegova je prednost bila to što se unutar njega nalazilo općehrvatsko središte, Zagreb, ali će se u kasnijem razdoblju kao nepremostiv nedostatak pokazati njegova prostorna ograničenost. Već u 18. stoljeću na hrvatskom sjeverozapadu počinje se prihvaćati činjenica da štokavsko-kajkavsko književnojezično dvojstvo nema perspektive jer ne može koristiti cjelini hrvatske kulture. Hrvatski nadregionalni književni jezik utemeljen na zapadnoj štokavštini prvi je takav književni jezik (poslije hrvatsko-staroslavenskoga jezika u 15. stoljeću) koji nije zatvoren u granice samo jedne hrvatske pokrajine. On ima gotovo uređenu grafiju i prilično izjednačen pravopis. (v. <http://www.croatica.hr/index.php/hrvpiskul/18stoljece>) Ono što su izgrađivali dotadašnji hrvatski leksikografi bila je solidna podloga da se krene u još bolju obradu rječničke građe. U drugim europskim zemljama leksikografija je znatno napredovala, i načinom obrade i brojem rječnika, te se ni u našim leksikografskim djelima nije moglo ostati na golom nizanju riječi i pronalaženju njihovih inojezičnih ekvivalenata. U tom je smislu, ugledajući se na inozemne rječnike svoga doba, važan korak prema sinonimici i frazeologiji već bio napravio Jakov Mikalja u *Blagu jezika slovinskoga* prezentirajući tako daleko bogatiji vokabular književnoga jezika. (Moguš, 1998)

Još će veći zahvat u leksikografskom radu napraviti Ardelio Della Bella. On će u svom trojezičnom rječniku *Dizionario italiano, latino, illirico*, objavljenom u Mlecima 1728. godine, iznijeti najprije popis autora iz čijih je djela ispisao rječničku građu i zatim kod gotovo svake natuknice donijeti književne potvrde. Popis je autora zanimljiv; okupljeno je tu dvadesetak književnih imena, ponajviše dubrovačkih (Šiško Menčetić, Ivan Gundulić, Ignjat Đurđević), ali i onih koji su pripadali krugu čakavske književne stilizacije, Petar Hektorović i Ivan Ivanišević, a donekle i Aleksandar Komulović i Bartol Kašić. (Vince, 2002) Profinjenim izborom riječi, korektnom obradom natukničkoga članka u kojemu se raspoznaju ne samo temeljna nego i ostala značenja pojedinih riječi, adekvatnim odabirom rečeničnih primjera, Della Bellin je rječnik zasigurno jedno od najboljih djela starije hrvatske leksikografije. Pred nama se pokazuje pravi, bogati rječnik književnoga jezika, pogodan i za stilističko

dotjerivanje tekstova. Njemu je dodana, kao i obično u takvim djelima, kratka gramatika hrvatskoga jezika. Na taj je način čitav jugoistočni kompleks hrvatske pisane riječi uvelike zaokružio svoju književnojezičnu izgrađenost: stvorio je bogatu literaturu na iznadregionalnom jeziku i dobio svoje prve prijeko potrebne gramatičke i leksikografske priručnike u kojima se opisuje upravo taj jezik.

Nove su književne teme bile namjenjene mnogo većem krugu čitatelja negoli u doba renesanse i baroka. Tako se npr. *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* fra Andrije Kačića Miošića (1756.), gdje je stihom i prozom iznesena kronika glavnih događaja iz prošlosti južnih Slavena, našao ubrzo u ruci gotovo svakoga pismenoga čovjeka i kružio među čitateljstvom više od jednoga stoljeća, doživjevši za tri godine dva izdanja. S druge pak strane, *Satir iliti divji čovik* (1762.) Matije Antuna Reljkovića, gdje je u stihu nanizana kronika slavonskih običaja i mana, doživljavao je dugo vremena i pohvale i pokude jer se čitao. (Vince, 2002) Književna stilizacija štokavske ikavštine, koja je imala u sebi nešto prepoznatljivije elemente svoje folklorne književnosti, kao da je bila jednostavnija i bliža čitateljstvu. Promatrajući kroz tu prizmu, lako se može razumjeti zašto je Kačićev *Razgovor ugodni* bio jednako rado čitan u Dubrovniku i u Požegi, zašto će ga prelistavati povjesničar Adam Baltazar Krčelić i, kasnije, komediograf Tito Brezovački. Sva je ta književna produkcija davala (novo)štokavštini poseban status pismenoga jezika kojim komuniciraju pripadnici istoga naroda na širokom prostoru.

Tako se u drugoj polovici 18. st. pojavljuju čak tri gramatike u nekoliko izdanja, a na početku 19. st. i četvrta. Već 1761. godine objavljuje Blaž Tadijanović djelo *Svašta po malo iliti kratko složenje imena i riči u ilirski i njemački jezik*. Ta je knjižica objavljena u Magdeburgu gdje se Tadijanović našao u zarobljeništvu. Njome je želio pomoći svojim zarobljenim zemljacima da nauče osnove njemačkoga jezika. Kao hrvatski jezik teksta i kao hrvatski primjeri odabrana je slavonska ikavska štokavština. Nakon Blaža Tadijanovića javlja se kao novi gramatičar Matija Antun Reljković, autor poznatoga djela *Satir iliti divji čovik*. Objavio je tri izdanja svoje *Nove slavonske i nimačke gramatike* (1. izdanje u Zagrebu 1767.). Želja mu je bila da iz književnoga jezika ukloni naplavine turcizama koje je Slavonija "u svoj lipi jezik umišala, pak jeh misto materinskih potribuje". (Moguš, 1998) Treći je gramatičar slavonske stilizacije književnoga jezika u 18. st. Marijan Lanosović. Za razliku od prethodnika, njegova je gramatika, *Neue Einleitung zur slavonschen Sprache*, pisana njemački. Lanosovićeva je gramatika doživjela čak tri izdanja: u Osijeku 1778. i 1789. i u Budimu 1795. Na kraju se gramatike nalazi *Slavonski rječnik*, odnosno određeni popis

njemačkih riječi i njihov hrvatski ekvivalent. (Vince, 2002) U trećem izdanju svoje gramatike, oslanjajući se u opisu sasvim vidljivo na gramatičarsku tradiciju Kašić - Della Bella, Lanosović uključuje u svoje djelo, najčešće dubletno, i novije oblike jer želi što vjernije oslikati stanje istoga književnoga jezika na širokom prostoru. Takav je rad učinio Lasonovića najpoznatijim slavonskim gramatičarom potkraj 18. st., stoga nije čudo što ga je car Josip II. imenovao članom komisije za ujednačavanje dubrovačke grafije sa slavonsko-dalmatinskom koja je tada uvedena u škole na dva područja Trojednice: u Hrvatskoj i u Slavoniji.

Posebnu pak vrijednost u afirmaciji književnoga jezika ima tadašnji potpuni prijevod *Svetoga Pisma staroga i novoga zakona* Matije Petra Katančića (u šest knjiga). Katančić polazi od konstatacije da narodi koji nas okružuju imaju prevedenu Bibliju na svoj jezik, a što nije slučaj i s hrvatskim narodom. Istina, bilo je i prije prijevoda Svetoga Pisma: onoga glagoljskoga ili Antuna Dalmatina i Stjepana Istranina, ali niti jednoga potpunoga. Katančićev je prijevod *Svetoga Pisma* objavljen tiskom 1831., ali je bio završen već oko 1815., pa se može zaključiti da je Katančić počeo prevoditi još ranije. Katančićev je prijevod *Svetoga Pisma* bio iz latinskoga u štokavsku ikavicu. Ako je prvi tiskani kompletan prijevod Biblije s latinskoga na vlastiti jezik važan datum u jezičnoj povijesti nekoga naroda, kao što obično jest u mnogih europskih naroda, onda je tako i u jezičnoj povijesti hrvatskoga naroda. Time su se učvršćivali temelji standardnog jezika u Hrvata. Sve to pokazuje da se od sredine 18. st. književno stilizira nešto drugačije materijalno stanje dijalekatne novoštokavske osnovice. (Moguš, 1998) Osnovica je, naime, proširena jer je proširena i količina publike i vrsta publike. Međutim, integracijske težnje te publike diktiraju da se njezin pismeni jezik, kako bi mogao vršiti svoju polivalentnu funkciju na višeregionalnom području, standardizira. Koliko su tomu doprinosili naponi književne Slavonije, toliko su istom cilju nastojali pridonijeti Dalmacija i Dubrovnik. Istom je cilju težio i Istranin Joso Voltiggi, autor *Ričoslovnika iliričkoga, italijanskoga i nimačkoga jezika* (1802./3.). Iako skromnih dosega, rječnik pokazuje da je slavonski utjecaj u grafiji i leksiku uvelike ušao i na zapad i bio nekakva veza, indirektna doduše, između sjeverne i južne ikavske stilizacije književnoga jezika.

2. 1. Dubrovačko književno stvaralaštvo

Nakon književnog stvaralaštva Ivana Gundulića, Junija Palmotića i Ignjata Đurđevića, Dubrovnik više nije imao tako vrsnih pjesnika koji bi mu u postbarokno doba osiguravali književni primat, imao je drugih djelatnika koji ga nisu lišavali stare slave. Pored matematičkih znanosti koje su davale pečat ondašnjoj filozofiji, većina se učenih ljudi bavila

poviješću, crkvenom poglavito, stoga je uporaba latinskoga jezika, kao općeg jezika znanosti i knjige, postajala sve veća. Pa ipak je u Dubrovniku bilo pojedinaca koji su, pored odličnih pjesnika latinista, pisali svoja djela domorodnim jezikom. Među takve valja ubrojiti Franju Marija Appendinija, autora djela *Grammatica della lingua Illirica*, čije je prvo izdanje izašlo u Dubrovniku 1808. Appendinijevom gramatikom potvrđivao se iznadregionalni karakter novoštokavskoga pismenoga jezika koji je, postajući standardom, i u južnim pokrajinama uspješno zamjenjivao sve dotadašnje čakavske i štokavske stilizacije književnoga jezika.

Još šire od dotadašnjih pogleda zasnovao je Joakim Stulli svoje leksikografsko djelo kojega je prvi dio *Lexicon latino-italico-illyricum* izašao u Budimu 1801., drugi se dio pod imenom *Rječosložje...* pojavio u Dubrovniku 1806., a treći *Vocabolario...* također u Dubrovniku 1810. budući da je svaki dio imao dvije knjige (*část parva i část druga*), možemo govoriti o Stullijevu rječničkom šestoknjižju. Kazalo pokazuje da je najveći dio rječničkog blaga ispisan iz objavljenih djela dubrovačkih pisaca, zatim iz djela pisaca dalmatinskih, hercegovačkih, bosanskih, slavonskih i istarskih. Pored rječnika njemu bliskih Della Belle i Mikalje nalaze se u kazalu i rječnici Jurja Habelića, Ivana Belostenca i Andrije Jambrešića, ali i pokoji dvojezični rječnik sa češkim, poljskim i ruskim stupcem. (Moguš, 1998) Potkraj 18. st., nakon zasjedanja državne komisije čiji je član bio i Joakim Stulli koji je prihvatio jednostavnu slavonsku grafiju i prema njoj uredio svoj rječnik. Sve je to pokazivalo da toliki stupanj dubrovačko-slavonske grafijske ujednačenosti, koji je postignut u posljednjim desetljećima 18. st., znači novost koja se ranije teško mogla ostvariti. Zato se, grubo uzevši, može reći da osnovna grafijska podvojenost tada više nije bila između zone sjeverne (sjeverozapadni čakavci i kajkavci) i južne (južni čakavci i jugoistočni štokavci), nego između dvaju hrvatskih jezičnih standarda: kajkavskoga i štokavskoga. Do još veće ujednačenosti došlo je početkom 19. st. kad je po nalogu ondašnjih vlasti proradila u Zadru nova komisija pod predsjedništvom F. M. Appendinija. Toj struji primorsko-slavonske jezične i grafijske povezanosti priklonio se i Ličanin Šime Starčević, pisac gramatike *Nova ričoslovica ilirička* (1812.). Starčević donekle žali što su hrvatske gramatike sastavljali više stranci negoli domaći ljudi, pa su primjeri jezika knjiški. Po Starčeviću se mišljenju pravi narodni jezik nalazi, između ostaloga, u izrekama i poslovicama, te ih navodi u velikom broju kao potkrjepe. (Moguš, 1998) Čini dakle isto što je, koju godinu prije njega, radio gramatičar F. M. Appendini (svrstavši ih pri kraju knjige u poseban odjeljak).

2. 2. Književni jezik kajkavske stilizacije

Iako manjinski, nije zato bio manje standardan. Čak obrnuto. Naime, pokušaji uspostave iznadregionalne uporabne norme počeli su u sjeverozapadnim hrvatskim krajevima ranije negoli u južnim i sjeveroistočnim. Tomu je pridonio u prvome redu jezik protestantske književnosti i posebno pisaca ozaljskoga kruga, zatim kajkavca koji, unatoč pripadnosti protureformatorskom pokretu, nastavljaju protestantskom i ozaljskom koncepcijom pismenoga jezika. To je koncepcija trodijalekatne osnovice književnojezičnog hibrida i koncepcija iznadregionalnog pismenog jezika. (Moguš, 1998) Okretanje kajkavaca prema leksičkom blagu slavonskih tekstova zapaža se u rječniku što ga je započeo Franjo Sušnik, a nastavio i dovršio Andrija Jambrešić. I još je jedan razlog nastanku ovoga rječnika: Habledićev je, naime, *Dictionar* već bio od starosti istrošen, pa je za kajkavsku sredinu trebalo prirediti novi. Sušnik-Jambrešićev rječnik objavljen je u Zagrebu 1742. godine pod naslovom *Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica locuples, in usum potissimum studiosae juventutis digestum, ab Andrea Jambressich, societatis jesu sacoerdote, croata zagoriensi*. Jambrešiću su pojmovi hrvatski ili ilirski jednaki. Tako, gledajući u cjelini, ilirski je naziv pokrивao sve tri velike hrvatske pokrajine, pa se i leksička građa svih triju književnih stilizacija preuzimala kao svoja te priključivala temeljnoj koja je mogla biti ili kajkavska ili čakavska ili štokavska.

Tako se zapravo svaki hrvatski književnojezični krug mogao pohvaliti svojim leksikografskim i gramatičkim djelima. Jugoistočnom krugu pripadaju Faust Vrančić, Bartol Kašić, Jakov Mikalja i Ardelio Della Bella. U prikazu rada ozaljskog kruga već je izneseno djelovanje gramatičara Jurja Križanića i Ivana Belostenca kao središnje leksikografske figure, dok u kajkavskoj književnoj sredini takvo mjesto zauzimaju leksikografi Juraj Habledić, Franjo Sušnik i Andrija Jambrešić.

3. O autoru rječnika

Andrija Jambrešić, hrvatski isusovac, leksikograf, pisac i jezikoslovac, rođen je u Cesargradu u u Hrvatskom zagorju, 20. rujna 1706. Bio je profesor u Zagrebu, poslije toga i u Varaždinu, gdje je predavao filozofiju. Nakon četiri godine studija teologije u Grazu i boravka u Judenburgu, od 1736.-1739. predavao je u Zagrebu logiku, fiziku i metafiziku. Po završetku svoga i Sušnikova rječnika i dalje je radio kao profesor te predavao moralnu teologiju,

kanonsko pravo i spekulativnu teologiju. Od 1753-1757. obavljao je različite dužnosti u Varaždinu gdje je, po dokazima M. Vanina, umro 13. ožujka 1758. godine.

Pod Jambrešićevim su imenom, osim *Leksikona*, izašla djela *Manuductio ad croaticam orthographiam* (Zagreb, 1732.), u kojem predlaže reformu grafije nekih kajkavskih glasova, i *Index vocum croaticarum et germanicarum cum brevi introduzione ad linguam croaticam* (Zagreb, 1738.). Šafarik ga navodi kao autora knjige *Syllabus vocabularum Grammaticae Em. Alvaresi in Illyricam seu Croaticam et Slavonicam vernaculum conversorum, cum appendice generum et declinatorium* (Zagreb, 1726.). "*Lexicon Latinum...*" ima veliki značaj u hrvatskoj povijesnoj znanosti, posebice u proučavanjima iz područja povijesne dijalektologije, komparativne slavistike, leksikografije i leksikologije. Prvotno se to djelo pripisivalo samo Jambrešiću, međutim u kasnijim znanstvenim analizama se pokazalo da je veliki doprinos tom djelu dao Franjo Sušnik.

4. Rječnik Andrije Jambrešića

Dvije godine nakon izlaska opsežnoga Belostenčeva rječnika, u Zagrebu je 1742. godine tiskan i drugi veliki rječnik kajkavske leksikografske baštine pod naslovom „*Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica locuples, in usum potissimum studiosae juventutis digestum, ab Andrea Jambressich, societatis jesu sacerdote, croata zagoriensi.*“ Iz naslova je vidljivo da se radi o četverojezičnom latinskom rječniku s prijevodom na, kao što autor sam kaže, ilirski, njemački i mađarski; da je namijenjen školskoj mladeži i da ga je priredio Hrvat - Zagorac Andrija Jambrešić, svećenik Družbe Isusove. (Turković, 2004) Rječnik je objavljen za vrijeme katoličke protureformacije čiji su nosioci bili upravo isusovci, dvije godine nakon što je izdan Belostenčev *Gazofilacij*, kao pavlinski rječnik, pa se govori i o određenom kulturnom i prosvjetiteljskom natjecanju između dvaju katoličkih redova, pavlina i isusovaca. Premda je rječnik namijenjen „školskoj i učevoj mladeži“, on po opsežnom popisu latinskih leksema, ne samo iz područja rimskih klasika, već i s područja filozofije, medicine, botanike, teologije i srednjovjekovnog latiniteta, s brojim onomastičkim i etimološkim podacima, zadovoljava i daleko veće potrebe. (Turković, 2004)

Jambrešićevim rječnikom, kao priručnom školskom knjigom, nisu se koristili samo gimnazijalci u Varaždinu i Zagrebu nego i širi hrvatski slojevi, učeći njemački i mađarski jezik, pri čemu je posebnu teškoću zadavao određeni član kod imenica *der, die, das*. Osim toga što je *Rječnik* leksikografsko djelo, u njemu se odražava prožimanje četiriju književnojezičnih interkultura, a ujedno i četiri komunikacijske razine hrvatskokajkavskog

društva. (Jembrih, 1993) Pri tome ne smijemo zaboraviti na činjenicu da latinski jezik, i u 18. stoljeću, nije bio isključivo jezik crkve, administracije, znanosti i politike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj nego je bio jezik šire komunikacije u višim društvenim slojevima. Učenju latinskog jezika u gimnazijama Hrvatske: Zagrebu, Varaždinu, Rijeci, Požegi, Dubrovniku, Osijeku, najviše su pridonijeli isusovci, pa je ovaj rječnik u sjeverozapadnoj Hrvatskoj itekako dobro došao.

4. 1. O autorstvu rječnika

Veliki četverojezični Sušnik-Jambrešićev rječnik *Lexicon latinum* zauzima u leksikografski plodnom hrvatskom 18. stoljeću, pa i u cjelokupnoj hrvatskoj kulturnoj baštini, znatno mjesto. Često raspravljano pitanje vezano za *Lexicon Latinum* jest pitanje autorstva. Premda se rječnik često pripisuje Jambrešiću, ipak je dokazano kako autorstvo treba pripisati dvojici autora – Franji Sušniku i Andriji Jambrešiću. Ipak, u konačnom oblikovanju samog *Leksikona*, veći udio pripada Jambrešiću. Rječnik se u hrvatskoj kulturnoj javnosti obično spominje samo kao Jambrešićev *Lexicon Latinum* i samo je njegovo ime otisnuto na koricama. Međutim, sam Jambrešić se u naslovu ne potpisuje kao autor već kao priređivač, odnosno urednik. Pored toga, u predgovoru izričito spominje svojeg redovničkog subrata Franju Sušnika kao začetnika posla, koji je do svoje smrti obradio veći ili manji dio rječničkog korpusa, a što je uz Jambrešićevu pomoć dovelo do tiskanja prvih nekoliko slova. No Jambrešić spominje kako je nakon Sušnikove smrti bilo kritika s više strana te da rječnik valja urediti na drugačiji način, pa se prihvatio toga posla uvidjevši da mnogo toga korisnoga nedostaje, nemalo je toga suvišno, a većinu, uz velik gubitak vremena, treba izgaditi. Naposljetku, Jambrešić uz isprike za pojedine previde i tiskarske pogreške, u 16 točaka navodi promjene koje je unio u rječnik. (Turković, 2004) Sveukupna leksikografska istraživanja potvrđuju da je Jambrešić vjerojatno najzaslužniji za rječnik u obliku u kojem je on danas dostupan javnosti. Pored toga, malo je vjerojatno da bi Jambrešić kao redovnik namjerno ispustio u naslovu ime svojeg redovničkog subrata, da nije bio uvjeren kako je njegov osobni doprinos u oblikovanju i objavljivanju rječnika toliki, da se može samostalno potpisati, ne spomenuvši ime Franje Sušnika u naslovu rječnika. Autorstvo rječnika pripisivali su Jambrešiću (uz priznavanje Sušnikova udjela) Baltazar Krčelić i Adam Baričević, pa u 19. stoljeću Tomaš Mikloušić (koji pretpostavlja da je rječnik započeo Habelić, preuzeo ga Sušnik, a završio Jambrešić), Ivan Kukuljević Sakcinski i Ivan Milčetić. Nasuprot njima, filozofi Šafarik i Jagić glavnim autorom smatraju Sušnika, a Jambrešića samo njegovim pomagačem. I po riječima Jambrešićevim u njegovu *Predgovoru* tom rječniku i po

znanstvenim istraživanjima nastanka *Leksikona*, uvjerljiva je tvrdnja da je taj rječnik započeo, u određenoj mjeri obradio i pripremio za tisak nekoliko početnih slova Franjo Sušnik. U pripremi teksta za tisak Sušniku je pomogao Jambrešić, a konačni svoj izgled, što se tiče metode obrade, ispravaka i dopunama, *Leksikon* zahvaljuje Jambrešiću.

O autorstvu rječnika vodila se dugotrajna polemika između Vladoje Dukata, koji je smatrao kako je autor Jambrešić, i Franje Fanceva koji je zastupao mišljenje o tome da je autor *Leksikona* Sušnik. Većina novijih istraživača složila se kako se autorstvo može pripisati obojici autora. Međutim, Bockholt 1990, na temelju svestrane analize odnosa riječi u Sušnikovu hrvatsko-latinskom indeksu prema osnovnom dijelu rječnika i nekih ključnih Jambrešićevih riječi u Predgovoru, *Leksikon* naziva Jambrešićevim. No, ne smije se zanemariti ni Sušnikov doprinos rječniku, tako da ga se onda može u znanstvenom pristupu nazivati Sušnik-Jambrešićevim rječnikom, a kolokvijalno, kao i dosad, Jambrešićevim. U nastavku ovoga rada rječnik ćemo nazivati Jambrešićevim.

4. 2. O izvorima rječnika

Prema Dukatu, glavno vrelo *Leksikona* za korpus latinskih natuknica bilo je najvjerojatnije padovansko izdanje golemog Calepinusova rječnika, s prijevodom latinskih natuknica na šest jezika (hebrejski, grčki, njemački, španjolski, talijanski i francuski). (Šojat, 1992) Iz tog izvora prenesene su ne samo latinske natuknice nego često i njihovi njemački prijevodi. Iz Calepinusa je, s malim razlikama, i popis latinskih pisaca po razdobljima, naveden u Jambrešićevu *Predgovoru*. Osim iz Calepinusova rječnika, autor je uzimao i latinske natuknice i iz drugih starijih rječnika, ali je teško odrediti iz kojih. Kao moguće leksikografske izvore Dukat spominje tri velika latinsko-njemačka rječnika koji su se mnogo upotrebljavali u Ugarskoj i Hrvatskoj, a s kojima *Leksikon* ima dosta sličnosti – rječnike Frisiusa, Dasypodiusa i Cellarius. (Šojat, 1992) Ova tri rječnika nisu bili glavni izvori njemačke leksičke građe u *Leksikonu*. S. Žepić je dokazao kako je glavni izvor njemačkih prijevoda u *Leksikonu* bio latinsko-njemački rječnik Adama Friedricha Kirscha. Glavni izvor za mađarski rječnički fond, prema istraživanju Janosa Melicha, bio je *Dictionar Manuale Latino-Ungaricum et Ungarico-Latinum*, koji je napisao Franjo Papai Pariz. Uz njega, autor je uzimao i riječi iz drugih rječnika, a neke je i sam unosio. (Šojat, 1992)

Dosadašnji istraživači također se slažu kako su se autori u izradi osnovnog dijela rječnika kao i hrvatsko-latinskog indeksa poslužili Habelićevim *Dikcionarom*. Fancev tvrdi da se autor *Leksikona* mnogo služio Mikaljinim i Della Bellinim rječnikom, navodeći kako

leksička slaganja u rječnicima ne mogu biti slučajna. Bockholt se pak ne slaže s time da su stariji hrvatski rječnici (osim jednim dijelom Habelićeva) poslužili kao predlošci izradi *Leksikona*. Utvrđeno je da se Sušnik pri izradi svojega hrvatsko-latinskog indeksa služio Habelićevim rječnikom kao predloškom. A Bockholt potvrđuje kako je Habelićev rječnik poslužio i za osnovni dio *Leksikona*. (Šojat, 1992) No, u *Leksikonu* postoji i veliki broj kajkavskih riječi kojih nema u Habelića.

4. 3. Obrada i sastav rječnika

Uz osnovni dio *Leksikona* dodan je relativno kratak *Index illyrico, sive, Croatico-Latinus*, abecedno sređen, u kojem se hrvatske riječi upućuju na latinske natuknice. Osim toga donosi se i indeks pojmovnih gnijezda *Indiculus particularis nominum, quorum significationem quaere in corpore*. U njemu je popis latinskih riječi koje pripadaju leksičkom području označenom naslovima *Arborum, Avium, Piscium, Ad equi apparatus spectantium, Ad domum spectantium, Ad culinam pertinentium, Vestimentorum, Insectorum, Infirmitatum et morborum*. U tim popisima riječi nema prijevoda, one samo upućuju na njihovu obradu u osnovnom dijelu rječnika. *Leksikonu* su pridodani još neki tekstovi. Osim Jambrešićeva *Predgovora (Praefatio et Declaratio Operis)*, u knjizi su i tekstovi *Nomina herbarum usitatorum; De modo numerandi dies mensium, per nonas, idus et calendas; Tabula numeri i Orthographia. Lexicon latinum* latinski je rječnik, pa su tako i sva objašnjenja u obradi pojedinih natuknica i sva raspravljanja u pojedinim poglavljima pisana latinskim jezikom.

U svojem osnovnom dijelu, četverojezičnom rječniku s latinskim natuknicama, *Leksikon* donosi bogat fond latinskih riječi, ne samo iz djela klasičnih latinskih pisaca nego i iz djela pisaca manje vrijednih za klasičnu latinštinu, zatim riječi srednjovjekovnog latiniteta, malo upotrebljavane arhaizme, grecizme, kao i novije termine s područja različitih znanosti. U tom izboru latinskih natuknica posebnu vrijednost za nas ima veliki broj zemljopisnih imena i etnika, uz koje je vrlo često dan opširan opis država, zemalja, pokrajina, gradova, rijeka, naroda. Neka su takva imena vrlo opširno obrađena (natuknice *Illyricum, Croatia, Dalmatia Slavonia, Lica* itd.). Sva zemljopisna imena koja se spominju u *Leksikonu* nisu obrađena kao natuknice, pa tako mnoge nalazimo samo unutar obrade druge natuknice (usp. npr. s. v. *Croatia: Istriae Thema, Serblia – Servia, Savus, Dravus, Colapis, Unna, Dobra, Kerka, Mresnicza, Koranna, Zentina fluvius*). U obradi većih geografskih jedinica, pa i gradova, česti su i povijesni osvrti. Znatno je broj onomastika, posebno topomina izvan Hrvatske i Ugarske donesen u poglavlju *Supplementum* (usp. npr. natuknice *Amazon, America, Asia, Bavaria*

itd.). (Šojat, 1992) Donose se također i relevantni podaci o paradigmi imenica i glagola, podaci o obliku ženskoga i srednjeg roda pridjevskih riječi, kratice koje označavaju vrste riječi i pojedine oblike, kao što su *Adv.*, *Praep.*, *Pron.*, *Inf.* i dr. Označena je kvantiteta slogova latinskih natuknica. Kadšto se uz natuknice donose i stilske, strukovne i slične oznake (usp. npr. *Obsol.*, *Inus.*, *Antiq.* za zastarjele riječi, *Transl.*, *Metaforice* u prenesenom značenju, *Astron.*, *Georg.*, *Medic.*, *Phil.*, *Theol.* i dr. kao strukovne oznake). Gotovo redovito je uz natuknicu i ime pisca u kojega je riječ zabilježena, doneseno prepoznatljivom kraticom. Manje obične riječi upućene su na običnije, a veoma su česte i upute na riječi približno istoga značenja.

Različita se značenja pojedine latinske riječi izdvajaju u leksikografskom članku u potpodjeli pod rednim brojevima. Velika je vrijednost rječnika u detaljnoj razradi uporabe i značenja latinskih natuknica u različitim njihovim svezama s drugim riječima. Premda ima i mnogo skromnije obrađenih natuknica, već po onom što pojedina riječ nudi, pa i relativno opsežno obrađenih natuknica, ali bez izravnih prijevoda, u kojih se do značenja natuknice mora doći tek preko sinonima na koje upućuje, i takve obrade idu u prilog tome s koliko je znanja, truda i pažnje rađen *Lexicon latinum*. Značenja su prevedena veoma točno, protumačena ponajčešće običnim, svakodnevnim riječima ujedno i karakterističnim za kajkavski književni jezik toga vremena. Uz hrvatske ekvivalente latinskih riječi nema oznaka vrsta riječi ni drugih gramatičkih oznaka, nego tek neka stilska (kratica *peregr. strano, tuđe* uz neke riječi stranoga podrijetla i riječ *vulgo pučki, neknjiževno*). Hrvatske se imenice, ako su same ekvivalent latinskoga pojma, navode u Nsg, pridjevske riječi u Nsg m. Osnovni je glagolski oblik, po latinskom uzoru, 1.1. sg. prez., a u svezama riječi pojavljuju se i drugi glagolski oblici. Prilozi su tek izuzetno označeni akcentom ` na zadnjem vokalu. (Šojat, 1992) I kao prijevodi latinske natuknice i kao natuknice u hrvatsko-latinskom indeksu umjesto jedne samostalne riječi pojavljuju se često sveze riječi, pa i čitave rečenice (usp. npr. s. v. A: *Od glave do pet; Od početka do konca*). U *Leksikonu* ima i određenih nedostataka, kao što su primjerice, neke naivne etimologije, pokoji netočan prijevod, sporadično nizanje latinskih riječi pod jednom natuknicom a ne i u njihovom abecednom redu. Uz ove, istraživači navode još nekoliko nedostataka, koji su najčešće uvjetovani vremenom u kojem su nastali, svjetonazorom, dosezima znanja, načinom razmišljanja i sl. Što se kvalitete njemačkih i mađarskih prijevoda tiče, o tome je ponešto pozitivno rekao Dukat. (Šojat, 1992)

U hrvatsko-latinskom indeksu zabilježen je tek malen broj hrvatskih riječi koje se pojavljuju u osnovnom dijelu rječnika: prema procjenama latinskih natuknica ima oko 27.000,

a u indeksu je oko 7.000 hrvatskih riječi. Već iz toga proizlazi to da je indeks rađen nezavisno od osnovnog dijela rječnika kakav je tiskan, prije nego što je završen konačni oblik rječnika s latinskim natuknicama. Bockholt komentira kako u indeksu ima riječi koje nisu navedene u rječniku (*stolar, grobar*). (Šojat, 1992) Bogatstvo hrvatskih riječi u *Leksikonu* u 18. stoljeću pronalazimo u raznim dokumentima, odnosno kao dio uporabnoga leksika i širih slojeva koji su se služili kajkavskim književnim jezikom. U *Leksikonu* nalazimo i poneke stihovane ilustracije, koje, uglavnom na humoristično-satiričan način, ilustriraju pokoje značenje natuknice. U rječniku ih ima uz 34 natuknice i najčešće su usmjerene protiv grijeha, mana, ljudskih slabosti, ali ima i drugačijih sadržaja. Neredovito se uz hrvatske, pojavljuju i neki njemački i mađarski ili samo njemački stihovi.

4. 4. Grafija i jezik u rječniku

Kao što se iz naslova vidi, natuknička je strana *Leksikona* latinska, a na desnoj su strani hrvatske, njemačke i mađarske istovrijednice. Hrvatska je leksička građa abecednoga latinsko-hrvatsko-njemačko-mađarskoga četverojezičnika iz svih triju hrvatskih narječja, a ponajviše iz kajkavskog narječja. Sadrži uz pojedinačne lekseme, sinonime i frazeme. U rječniku se vidi okretanje kajkavaca Jambrešića prema leksičkom blagu slavonskih tekstova. (Kolenić, 2006) Grafijski se sustav bilježenja hrvatskih riječi u *Leksikonu* razlikuje od tipične grafijske situacije u hrvatskoj kajkavskoj književnosti 18. stoljeća tek u nekim pojedinostima. To se odnosi na bilježenje inicijalnoga *š* ispred vokala. Te su razlike ujedno rezultat Jambrešićeva pokušaja da poboljša kajkavsku grafiju prema svojim zamislima, iznesenim prvo u njegovoj raspravi *Manductio ad croaticam orthographiam*, koja je prenesena kao dodatak *Rječniku* pod naslovom *Orthographia seu recta croatice (generalis vocabulo illyrice, seu szlavonice) scribendi ratio* u *Leksikonu*. *Orthographia* je važna rasprava, u kojoj Jambrešić uz opis grafije hrvatskih glasova u *Leksikonu* predlaže i neke izmjene kajkavske grafije i donosi važne podatke o nekim fonetsko-fonološkim i prozodijskim osobinama književne kajkavštine svojega vremena. U raspravi se nalazi i njegov prikaz pisama kojima se služe Hrvati i drugi slavenski narodi, među kojima spominje i glagoljicu, a donosi ćirilicnu azbuku s imenima slova i njihovom brojčanom vrijednošću. (Šojat, 1992)

Hrvatski je jezik u tom rječniku zastupljen tipičnom književnom kajkavštinom, ali u njemu nalazimo i dosta tipičnih štokavskih i čakavskih jezičnih osobina. Kajkavski književni jezik kakav se ustalio već u 17. stoljeću, karakteriziraju ove opće odrednice: ujedanačavanje, u književnom liku, veoma različitih kajkavskih regionalnih i mjesnih fonetsko-fonoloških

osobina; čuvanje nekih gramatičkih i leksičkih arhaizama koji su u kajkavskim govorima toga vremena davno iščezli; ostvarivanje nekih fonoloških i morfoloških dubleta, ali s golemom pretežitošću uporabe jedne od njih; prihvaćanje ponekih nekajkavskih jezičnih elemenata, osobito štokavskih, koji se pojavljuju usporedno s kajkavskim. (Šojat, 1992)

Kajkavski je književni jezik u tijeku 18. stoljeća dosegao mnoge karakteristike standardnog jezika kajkavske Hrvatske, pa je funkcionirao ne samo kao književni jezik nego se proširio i na područje različitih novih spoznaja i zbivanja i stvarao vlastito nazivlje za njih. Znatan doprinos na tom području dala je upravo stara kajkavska leksikografija. Nove struje europskih svjetonazora u 18. stoljeću osjetile su se i Jamrešićevu rječniku. *Leksikon* je veoma bogat takvim riječima, prevedenicama, tvorbenim kovanicama i svezama riječi u terminološkoj funkciji, primjerice riječi: *mudroskupčina (academia)*, *prepis (antigraphum)*, *veselo-igre znanost (histrionia)* itd. Neki od termina u *Leksikonu* potvrđeni su i u rječnicima Vitezovića, Della Belle i Belostenca. U ukupnosti prijevoda takvih latinskih natuknica novotvorine čine tek manji dio hrvatskog nazivlja u *Leksikonu* – autor je često uspješno pronalazio domaće adekvate u postojećoj hrvatskoj kajkavskoj riječi, a kovanice su ponajčešće jedna u nizu već postojećih riječi. (Šojat, 1992)

Osnovicu kajkavskog književnog jezika prošlih stoljeća, u golemoj većini kajkavskih književnih ostvarenja, čini zagrebački urbani govor. U *Leksikonu* nalazimo sve bitne osobine kajkavskog književnog jezika, na svim jezičnim razinama, bez obzira na to što je to rječnik, a ne književni tekst. Toliko su naime bogate i čvrste sveze riječi u sintagmama, frazemima i rečenicama leksikografske obrade mnogih natuknica, kao i u ilustrativnim stihovanim dodacima uz mnoge natuknice. Iz Jambrešićeva se tumačenja grafije može doznati kako je u *Leksikonu* zastupljen kajkavski vokalni sustav od šest fonema. Kajkavsko se *e* na ultimi označuje gravisom. No, označavanje tog glasa i gravisom i akutom, nije u *Leksikonu* sustavno provedeno. Osnovna im je funkcija prozodijska – označuju dugi vokal u naglašenom slogu. Po Jambrešiću znak akuta u *Leksikonu* označuje uzlazni ton, a znak gravisa i uzlazni i silazni ton. Njegova formulacija tonske prirode gravisa omogućuje veoma vjerojatnu pretpostavku o tzv. kajkavskom akutu i na ultimi, odnosno na jedinom slogu u riječi. (Šojat, 1992) Razlika između znakova ´ i ` svodi se samo na njihovu distribuciju u označavanju nezadnjih i zadnjih naglašenih dugih slogova. Cirkumfleks (^), akcenatski znak koji se također pojavljuje u *Leksikonu*, pravopisni je znak koji označava kontrakcije tipa *kî*, *kâ* i *svâ*, te se bilježi i iznad *e* u slijedu *êr* na mjestu silabema *ř*.

Štokavski jezični elementi u pisanoj se kajkavštini pojavljuju već u prvim kajkavskim djelima, u Pergošićevu *Dekretumu* i u Vramčevim *Postilama*, a nalazimo ih i u nekim rukopisnim dokumentima iz 16. stoljeća. Ti se elementi svode na čestu pojavu *a* na mjestu poluglasa (štok. *magla* – kajk. *megla*), štokavskih zamjenica *što*, *zašto*, na futur tvoren kraćim prezentom glagola *hoteti* uz infinitiv i na pokoji izrazito štokavsku riječ. Nalazimo i velik broj štokavizama koji se inače ne pojavljuju u kajkavskim književnim djelima ili su rijetki (*tuder*, *tuda* – s. v. *istac*, *nitko* – s. v. *necubi*, *zec* – s. v. *lepus*). Unatoč Jambrešićevoj konstelaciji o trostrukom refleksu *jata*, potvrde neekavskog refleksa prilično su rijetke. Ponekad se ikavski lik ostvaruje i u riječima s izrazito kajkavskim osobinama (*svituvane* – *savjetovanje*). Čakavski jezični elementi u kajkavskom književnom jeziku, od samih njegovih početka, rjeđe se pojavljuju nego štokavski. Izuzetak su djela pisaca ozaljskog kruga te poneka djela pisana kajkavsko-čakavskim amalgamom.

Neki od čakavizama u *Leksikonu* su: *kadi gdje* s. v. *necubi*, *takojer* s. v. *itidem*, *crikva* s. v. *fanum*. Prisutnost druga dva narječja u *Leksikonu* vidljiva je i u nizu riječi koje nisu dio leksika kajkavskih govora: *magarac* (s. v. *asinus*), *smokve* (s. v. *ischades*), *brašno* (s. v. *farina*) itd. Među nekajkavskim riječima ima i dosta turcizama (*bašča* - s. v. *hortus*, *čorba* – s. v. *jus*). Od drugih dijalekatnih razlika koje Jambrešić navodi u svome *Predgovoru* pronalazimo u *Leksikonu* prilično često refleks *a*, ponajčešće uz likove s tipičnim kajkavskim refleksom poluglasa (usp. npr. *magla*, uz kajk. *megla*). (Šojat, 1992)

4. 5. Njemački jezik u rječniku

Njemački jezik u 18. stoljeću pokazuje jasne konvergentne crte u pogledu standardizacije pravopisa. Ne može se reći da je jezik bio pravopisno standardiziran u današnjem smislu, već mislimo na uzus, običaj pisanja koji je u njemačkim zemljama počeo prevladavati. Unatoč tomu pokazuju se primjetne razlike pisanja gornjonjemačkog narječja na jugu i niskonjemačkog narječja na sjeveru Njemačke. Gornjonjemačko se narječje govorilo na jugu Njemačke i u Habsburškoj Monarhiji čija je krunska zemlja bila i Hrvatska. Jambrešićev *pravopis*, odnosno uzus, pokazuje u tom pogledu s jedne strane konzervativne osobine koje su posljedica preuzimanja riječi iz različitih, starijih izvora koji odražavaju starije stanje pisanja, a s druge strane njegovu prilagodbu riječi prema vlastitoj procjeni kako ih valja pisati. U ovom posljednjem, njegov je pravopis sličan južnonjemačkom pravopisnom uzusu. Treba spomenuti da Jambrešić nije bio filolog ili gramatičar pa je i razumljiva njegova određena širokogrudnost, odnosno nedosljednost u obradi leksičke građe. (Turković, 2001.) Sa stajališta

fonetike i morfologije, njemački jezik u rječniku *Lexicon Latinum* predstavlja tip gornjonjemačkog narječja kojim se govorilo u južnoj Njemačkoj (Bavarskoj) i u Austriji, što je s obzirom na jezične, kulturne, gospodarske i političke veze Hrvatske s Austrijom i razumljivo.

5. O kulinarstvu i kulinarskom nazivlju

Kulinarstvo je umijeće pripremanja hrane bilo u svježem obliku ili primjenom raznih procesa termičke obrade namirnica uz dodatak začina. Kompleksan je to proces koji se razvijao s općim razvojem ljudskog društva. Uključuje ne samo klasično pripremanje hrane (kuhanje, pečenje, prženje, pohovanje, blanširanje, dinstanje i ostalo) nego i odabir pravog recepta, sastavljanje jelovnika, nabavku namirnica, kao i njihovo konzumiranje (nerijetko s pijetom i stilom), odnosno razgovore o kulinarskom umijeću. (v. <http://bs.wikipedia.org/wiki/Kulinarstvo>) Kulinarstvo u užem smislu je utjecaj na kemijska svojstva hrane kroz toplinsku obradu kroz koje se promijeni: okus, boja, tekstura, miris. (v. <http://hr.wikipedia.org/wiki/Kulinarstvo>)

Osnovni proces kulinarstva jeste *kuhanje*, koje predstavlja klasičnu pripremu hrane. Termin se obično koristi u smislu primjene vještačke toplote (uz pomoć električne energije) s ciljem promjene ukusa, teksture, izgleda i nutritivnih osobina hrane. (v. <http://bs.wikipedia.org/wiki/Kulinarstvo>) Proces pripremanja hrane datira još iz vremena otkrića vatre, kada su prvi potomci današnjih ljudi otkrili kako uz pomoć vatre hranu iz prirode (meso, žitarice, plodove polja i mora) mogu napraviti što ukusnijom, boljom i probavljivijom. Od tada kulinarstvo postaje široko rasprostranjena kulturološka odrednica, a pripremanje hrane (sa svim svojim podvrstama i tehnikama) metoda kojom se poboljšava ukus hrane, uz korištenje posebne ili određene kombinacije svježih ili konzerviranih sastojaka.

U pojmove vezane uz kulinarstvo i kulinarsku terminologiju možemo ubrojiti, u prvom redu, nazive za različite vrste hrane. Pa tako primjerice, imamo nazive za različite vrste juha, mesa i slastica. Pored njih, tu su još nazivi za razne vrste voća i povrća. Osim navedenih osnovnih naziva, tu su i nazivi za prostor u kojem se kuha, kuhinju te kuhinjsko posuđe potrebno za pripravu hrane. Također, u kulinarsku terminologiju možemo ubrojiti i različite načine obrade i pripremanja hrane te običaje oko kuhinjskog stola.

6. Abecedni popis kulinarskog nazivlja

A

Arthricovka – *vertni strichek*. v. *Cynara (ardenus hortensis)*

Abrotonites – ae.m.Colum. *Vino z-bosjem drevczem kuhano, zachinyeno*

Abfinthiatus – a.um.Senec. *Pelinkov, z-pelinkom zmefan*

Abfinthites – ae.m.Colum. *Pelinek, vino pelinkovo*

Acefco – is.ere. (Inchoat.) Colum. *Ocztim fze, kifzel poftajem*

Acetabulum – i.n. Plin. *Ocztenyka Oczteni barilecz, pofuda za oczet*

Acetaria – orum.n.plur. Plin. *Ocztene jefztvine*

Acetofa – ae.f. Plin. *Kifzelicza hrana*

Acetofus – a.um. *Oczten*

Acetum – i.n. Cic. *Oczet*

Agrium – ii.n. Plin. *Divja rotkva*

Albumen – inis.n. Plin. *Belanyek jajcheni*

Alitura – ae.f. Gell. *Hranenye, gojenye*

Allium – ii.n. Plin. *Cheffnyak, beli luk, chefan*

Amphoralis – le. Plin. *Jednoga vercha, jednoverchni, verchu fzlifsajuchi*

Ampulla – ae.f. Cic. *1.Pofuda iz fztekla za pitje; 2.transl. Napuhnyenofzt, obolnofzt*

Amurca – ae.f. Virg. *Drofgye od olja*

Amygdala – ae.f. Plin. *Mandala fzad*

Amygdaleus – Pallad. Amygdalicus, Amygdalvius et Amygdalaceus. Plin. *Mandaljzki*

Analecta – orum.n.plur.fen. *Ofztanyki, drobtine, koje fzu na fztolnyaku zaoftale*

Analectus – ae.m. Cael. Rod. *Drobtin na fztolnyaku ofztavleneh pobiravecz*

Anas – atis.f. Cic. *Racza, patka*

Anatinus – a.um. Plaut. *Raczin, raczji*

Anguria – ae.f. Diofc. *Gerehka (lubenica)*

Anifum – fi.n. Plin. *Anis, koper*

Annona – ae.f. Cic. *Braf fno, letna hrana za vojfku*
 Annonarius – a.um. Afconius. *Braffinzki, hrani fzlif fajuchi*
 Apexabo – onis.m. Varro. *Kervna devenicza, kervavicza*
 Apiana uva – ae.f. *Muskat grozdje*
 Apinae – arum.f.plur. Mart. *Mehkei ffri orehi, z-mehkom lupinyom*
 Aprina – ae.f. Aprugna, ae.f. Plin. *Divjachina, divja prafzetina*
 Aprinus, vel Aprugnus – a.m. Plin. Aprineus, a.um. Hygin. *Divjo-prafzechki*
 Apna – ae.f. Gio. *Morfzka ribicza, pefzak*
 Apyrinon – ni.n.eft fpecies mali punici. Mart. Plin. *Kartagianfzki šipek fzladek (peregr.) granat jabuka*
 Aqualis – is.m. Plaut. *Vodeni zanimach, verch, herg*
 Arbutum – i.n. Virg. *Divja jabuka*
 Archimagirus – ri.m. Juv. *Kuh-mefter, glavar nad kuhari*
 Arcuo – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Boltam, luke oklam*
 Arcus – us.m. Cic. *Luk, luczen*
 Aries – etis.m. Caef. *Oven, brav, jaracz*
 Armon – onis.f. Armoracea i Armoracia, ae.f. Colum. *Divja rotkva*
 Aromata –atum.n.plur. Sol. dicitur Aroma, atis.n. *Zachimba, zachin*
 Aromatarius – rij.m. *Zachimbar, terfecz zachimum*
 Aromaticus – a.um. Plin. *Zachimbeno vino*
 Arodo – is,ere,ofi,ofum. (Act.) Cic. *Prigrizujem, oglabam, ogrizavam*
 Arrofio – onis.f. *Ogrizenyi*
 Arrofor – onis.m. Senec. *Ogrizavecz, oglabavecz*
 Artocreas – atis.n. Jun. vulgo Artocrea, ae.f. *Mefzo-tefzzenicza, pereg. Pasteta*
 Arvisium vinum – i.n. Virg. *Vino malafia*
 Asparagus – i.m. Plin. *Sparga*
 Afper – ri.m. *Oftri riba*

Assarius – (idem quod affus), a.um. Cato. *Pechen*
Assatura – ae.f. Vopifc. *Pechenya*
Asso – as,avi,atum. (Act.) Apul. *Pechem*
Assus – a.um. Varr. *Pechen*
Attagen – enis.m. Plin. Attagena, ae.f. Mart. *Ferebicza (jarebica)*
Avellana – ae.f. Plin. *Lefnyak*
Authepfa – ae.f. Cic. *Lonecz vu kom fze z-malim ognyem berzo kuha*
Azymus – a.um. Prud. *Nekvafen, nepodkifzan*; Panis azymus – *Pogadna, prez kvafza kruh*

B

Bacar – is.n. Bacarium, ii.n. Feft. *Pofuda vinfka*
Batiola, Batioca – ae.f. Plaut. *Vinfzka pofzuda*
Beta – ae.f. Plin. *Blitva, czikla*
Betaceus – a.um. Varr. *Blitvin, cziklin*
Biarchi – orum.m.plur.unde Biarchus, chi.m.Jet. *Branar, fzkerbitel hrane*
Bonasus – i.m. Fera in monte Mefapo Paeoniae, i Moeftiae limite. V.Plin. *Divji vol*
Bos-ovis – com. Plaut. *Vol, ali krava*
Botellus, Botulus – i.m. Mart. est duplicis genens. *Klobafzichicza devenicza*
Botrus – i.m. *Grozd*
Botularius – ii.m. fenec. *Devenichar*
Bovillus – a.um. Cic. *Goveczki, volovfzski*; bovilla pugna, Cic. Caro bovilla – *govedina*
Brisa – ae.f. Colum. *Trop, tropine od grozdja*
Bubalus – i.m. Plin. Bivol
Bubleum – ei. Bublinum, i.n. Plaut. Fest. *Vino kruto, slabo, vodeno*
Bubula – ae.f. Plaut. *Govedina; govedfzko, volovfzsko mefzo*
Bubulus, Bovillus – Bovinus, a.um. Plin. *Govedfzki*
Bucula – ae.f. Diminut. ex Bove. Virg. *Telicza, junicza, volek*

Bulbus – bi.m. Marti. *Divji luk*

Bulbus – i.m. Plin. *Okrugli koren, okruglo-glavichafzt koren*

Bullitus – us.m. Vitruv. *Kipenye, vrenye*

Bunias – adis, f. Bunion, Bunium, ii.n. Plin. *Divja velika repa*

Butyrofus – a.um. *Pun mafzla*

Butyrum – i.n. Plin. *Mafzlo*; Butyrum recens – *mlado mafzlo*

C

Caballinus – a.um. Plin. *Konyfzki*

Caldarium – rii.n. Vitruv. *Kotel vu kom fze voda topi*

Calefacio – is,ere,eci,actum. (Act.) Cic. *Topim, prigrejam, pritaplyam*

Calefactus – us.m. Plin. *Topenye, grejenye, toplenye*

Calide – Adv. Plaut. *Toplo, vruche*

Calix – icis.m. Horat. *Kelih, kupa, smuly, pofuda za pitje, vulgo pehar*

Caminus – i.m. Cic. *Pech, komin hi fzni*

Canica – ae.f. Plin. *Pofzeje, mekine*

Capenducula – ae.f. Dim. Cic. *Aldovna pofzudicza*

Capo – onis.m. Mart. *Kopun (kastrirani pijetao)*

Capra – ae.f. Cic. *Koza*

Caprea – ea.f. Mart. *Divja koza*

Caprinus – a.um. Cic. *Kozji*

Capula – ae.f. (Dimin, a Capis. idis f.) Liv. *Zaimach, pofuda za olje*

Capulo – as,are,avi,atum (Act.) Cato. *Olje odgrablyujem, odlevam*

Carenaria – ae.f. Pallad. *Pofuda vu kojoj fze slatki moft, malo vino kuha*

Carcum – ei.n. Colum. *Divji komin*

Carica – ae.f. genus fici a Carica. Plin. *Szuha fmokva, figa*

Carnarium – ii.n. Varro. *Mefznicza, ali mefzto vu kome fze mefzo chuva*

Carnarius – a.um. Varro. *Mefzarfzki, mefzarov*

Carnarius – rii.m. Plaut. *Mefzar*

Carneus – a.um. Carnalis, is.com.le.n. Prud. *Mefzni, mefzaft, mefzan, z-mefza*

Carnofus – a.um. Plin. Carnulentus, a.um. Solin. *Mefznat, mefznofzt*

Caro – carnis.f. Cic. *Mefzo*

Carpio – onis.m. *Krap, šaran*

Cartibulum – i.n. Varro. *Kamenati fztol z jednum nogum*

Caruncula – ae.f. Cic. *Mefzefseze, mefzeko*

Caryon – ryi.n. Plin. *Oreh*

Caryophillum – li.n. i Cariophillus, i.na. Plin. *Klinchecz*

Caryopon – i.n. Plin. *Szok iz orehov*

Caseale – is.n. Colum. *Szirnicza*

Casearius – a.um. Ulp. *Sziren*

Caseus – ei.m. Mart. *Szir*

Catillus – i.m. Catilla, ae.f. Catillum, i.n. Plin. *Zdeliczka, zdeliczka*

Catinus – i.m. Catinuus, i.n. Varro. *Gluboka zdela*

Caucalis – is.idis.f. Plin. *Divji perf fin*

Cedrelaeon – aei.n. Plin. *Olje iz cedra*

Cedrus – idis.f. Plin. *Voche cedrovo*

Cedrium – ii.n. Plin. *Olje cedrovo*

Cella – ae.f. Cic. *Vinaria, pivnicza*; Cella pennaria. *Komora gde fze vfzakojachka za hranu chuvaju (ostava)*

Cellaria – ae.f. Plaut. *Pivnicharicza, klucharicza*

Cellariolum – i.n. Hier. *Pivnichicza*

Cellarius – ii.m. Plaut. *Pivnichar, klyuchar, hrane fzkerbitel*

Cepa – vel Caepa, ae.f. Plin. cepe, neutr.indecl. Plin. *Cherlenecz luk*

Ceparius – ii.m. Lucill. *Cherlencza-luka vertyar*

Cepetum – ti.n. Plin. cepetium, tii.n. Colum. *Cherlenczo-lukovyje, vert gde fzam cherlencz luk raste*

Cerevisia – Cervisia, ae.f. Plin. *Piva*

Cerevisiarius – ii.m. *Pivar*

Chamaecerafus – i.f. Plin. *Divja chrefnya*

Chenifcus – i.m. *Gufchicza, libicza*

Choeras – adis.f. Apul. Struma, ae.f. Cels. *Kehlya*

Chrombus – bi.m. Plin. *Riba morfzka, mala lokarda*

Chytra – Chutra, ae.f. Chutron, Chytron, i.n. Cato. *Lonecz*

Chytropus – opodis.m. Cal. *Troi-nog, selezo na kom fze lonczy za kuhanye pofztavlyaju*

Cibalis – is.com.le.n. Lactan. *Jefztvinfzki*

Cibaria – orum.n.plur. Cic. *Hrana, jefztvine, kerma*

Cibatio – onis.f. Sol. Cibatus, us.m. Varro. *Hranenye, obrok, kermlyenye*

Ciblla – ae.f. Varro. *Jefztvinski fztol*

Cibo – as,are,avi,atum. (Act.) Svet. *Hranim, kermim*

Cibus – i.m. Cic. *Vfzakojachka hrana, jefztvina*

Cilleo – es,ere, Cillui, Cillo, is,ere, (Act.) Serv. ad Virg. *Sitek premechem, meffam*

Cinnamomum – mi.n. Plin. Cinnamum, Cinnamomum, Cinamum, mi.n. Mart. *Fzlatke koricze, pereg. Czimet*

Citretum – i.n. Palad. *Mefzto na kom fzame citrone rafztu, vert citronfzki*

Citreus – a.um. Cic. Citrinus, Plin. *Citronfzki*

Clava – ae.f. Cic. *Bat, kihacha*

Clibanus – i.m. Plin. *Glubucha felezna ali brunchena pech*

Coagulatio – onis.f. Plin. *Vfzirenje, mleka fztifznenye*

Coagulo – as,are,avi,atum. (Act.) Plin. *V-mleko rafzol pofztavlyam, vfzirujem*

Coagulum – i.n. Ovid. Plin. *Rafzol, fzirifche, z-kem fze mleko vfziri y fztizne*

Cocetum – i.n. Feft. *Makvichi, ali druga jefztvina z-medom y makom pripravlyena*

Cochlear – cocgleare, is.n. Mart. *Slicza, kafrika*

Cochlearium – ii.n.idem.ita. Plin. z. *Pusnak, mefzto gde fze pusfi hrane*

Coctibilis – is.com.le.n. Plin. *Kuhlyiv, lehkofzkuhlyiv*

Coctilis – is.com.le.n. Ovid. *Szkuhan, opechen*

Coctio – onis.f. Plin. *Kuhanye, kuha. z. Opekanye*

Coctito – as,are,avi,atum. (frequ.) Plaut. *Szevdil vfzefzat kuham*

Coctus – a.um. Cic. *Kuhan*

Coculum – i.n. Feft. *Pofzuda za kuhu*

Cocus – i.m. Cic. Coquus, i.m. Mart. *Kuhar*

Coena – ae.f. Cic. *Večerja, večera*

Coenatio – onis.f. Colum. *Mefzto za večerjanye prilichno*

Coenaturio – is,ire,ivi,itum, (Neu.) Mart. *Selyim večerati, hoche mi fze večerati*

Coeno – as,are,avi, (&atus, fum) atum, (Neu.) Varro. *Večeram, večerujem*

Coenula – ae.f. Cic. *Večericza*

Coepulo – onis.m. Plaut. *Szkup-jedecz, gofztitel*

Coepulor – aris,ari,atus fum. (Dep.) Plaut. *Szkup gofztim fze, chafztim fze*

Colum – li.n. Plin. *Czedillo, czedlinicza*

Come – es.f. Plin. *Zimfzka salata, triva, kozo-brada zvana*

Comedo – comes, comeft. vel edis,edit,edere, & comeffe,edi,effum,vel eftum, Cici. *Jem, jedem, blagujem*

Comedo – onis.m. Comedus, i.m. Feft. *Vnogo jedecz, jelec, vnogo-jed, ki vfze fzkoro fto ima zajeda*

Comefsatio – onis.f. Cic. *Gofztenye, vnogo jenyje y pienye, blaga fzvoga chefz gerlo prefrobanye*

Comefsator – oris.m. Cic. *Gofztenik, vnogo jed, poferlivecz*

Comeffor – aris,ari,atus fum. (Dep.) Cic. *Gofztim fze po gofzteh hodim, vreme vu jeliffu y pitju gubim*

Comeffura – ae.f. Cao. *Jelis, jenyje, jedenye*

Commeatus – us.m. Cic. 1.*Prehod*; 2.*Vojnichko brafno, hrana*

Commensalis – is.com.a Menfa. *Hranenik, fzkup z-drugem prijednom fztolu*

Comminuo – is,ere,inui,utum, (Act.) Cic. *Drobim, mervim, pomenyffavam*

Commiſceo – es,ere,ifeni,ixtum,iftum. Plaut. *Fzkup-meffam, pomefravam*

Commixtio – onis.f.Jul. Firen. *Pomeffanye,zmeanye*

Compotatio – onis.f.Cic. *Szkup-pitje, pili*

Compotator – Compotor, oris.m. Cic. *Szkup-pianecz, pitni tovaruff*

Compoto – as,are,avi,atum & ohun (Neut.) Cic. *Szkup pijem, pianchujem*

Compotrix – icis.f. Terent. *Pitna tovarufficza, piana ftucza, pitna-fzefztricza, vinfzka mufficza, malo dobra*

Conchis – chis.f. Juv. *Bob z-mofsniczum. 2.Jefztvina iz boba, graba, z-moffniczami kuhanoga*

Condimentum – ti.n. Cic. *Zachimba, fzmok*

Condio – is,ire,ivi,utum, (Act.) Cic. *Zachinyam, fzmok-dodajem*

Conditio – onis.f. Cic. Conditura, ae.f. Cic. Conditus, us.m. Colum. (a Condiri) *Zachfunyanye, fzmoka davanye*

Conditor – oris.m. (a Condio) Cic. *Zachinyar, fzmoko-chin*

Conditrix – icis.f. (a Condio) Macrobian. *Zachinyaricza, z-zachinum kuharicza, pekaricza*

Conflagratio – onis.f. Arnob. *Pogorenye, zgorenye, pogarjanye*

Conflagro – as,are,avi,atum (Neut.) Cic. *Pogarjam, dogarjam, gorim*

Confundo – is,ere,udi,ufum (Act.) Cic. *Metem, mutim, burkam, fzkup-meffam*

Congylis – idis.f. Congylum, i.n. Colum. *Okruglicza repa*

Consero – is,ere,erui,ertum, (Act.) Cic. *Meffam*

Convivium – vii.n. Cic. *Gofzchenye, gofzti*

Convivor – aris,ari,atus fum, (Dep.) Cic. *Gofztim, gofzhi derzim*

Cooperculum – li.n. Plin. *Pokrivalo za loncze*

Coqua – ae.f. (Coca vero nufpiam legi) *Kuharicza*

Coquinaria – ae.f. Apul. *Znanje kuhati, kuharia*

Coquo – is,ere,coxi,coctum, (Neu.) Cic. *Kuham*

Coqus – i.m. Cic. Cocus, i.m. Feft. *Kuhar, kuhach*

Coriandrum – i.n. Colum. *Fzlatko, malo okruglo zernyiche vulgo korinader*

Cortinale – is.n. Colum. *Kotlenyak, mefzto gde fze kotli pofztavlyaju*

Corymbus – i.m. Plin. *Berfslyanove jagode, ali zerncza*

Cotoneum – ii.n. Plin. *Kutina, tunya*

Crambe – bes.f. Plin. *Zeleno ochehrano, ochehano zelje dvokrat kuhano grufzti fze. Dobro je jefzti pianomu arga raztrezni*

Crater – eris.m. Cic. *Kupa za pitje, pehar, bokal*

Cratenterium – rii.n. Poll. *Felezno vertilo koje rafeny obracha*

Crematio – onis.f. Plin. *Sganye, palenye, zefganye*

Crematumvinum – i.n. *Sgano vino*

Crocirum – i.n. Plin. *Mafzt iz fajfrana, ali olje fajfranovo*

Crocus – ci.m. Crocon, oci.n. Crocum, oci.n. Plin. *fajfran*

Crucius – a.um. Feft. *Nepovolyen, ofter, draplyechi; vinum crucium. Feft. Drapleche, oftro y nepovolyno vino gerlu*

Crudus – a.um. Cic. *Prefzen, fzirov, nekuhan, nezrel, tefek; Cibus crudus, Juven. Dosta nekuhana jefztvina; Poma cruda. Cic. Jabuke, fzad nezrele*

Cruftularis – Cruftusarius, ii.m. Plin. *Pek ali kuhar mefzo-tefztenicz, pergr. Paftet*

Cruftulum – li.n. Plin. *Koricza*

Cruftum – ti.n. Virg. *Kora kruffna*

Cucumis – Cucumer, eris.m. Plin. *Vugorek, krafztavec*

Cucurbita – ae.f. Plin. *Tikva*

Cucurbitarium – rii.n. Cato. *Tikvenyak, gde fzame tikve rafztu*

Cucurbitinus – a.um. Cato. *Tikvichafzt*

Cucurbitula – ae.f. Celf. *Tikvicza, tikvich*

Culina – ae.f. Juven. *Kuhinja*

Culinarius – a.um. Schrib. Larg. 1.*Kuhinyfzki; 2.Priprofzt vfzagdef fnyi*

Culinarius – rii.m. Schibon. *Kuhar*

Cuminum – vel Cyminum, i.n. plin. *Komin*

Cupecia – orum.n.Plur. Cic. Cupeciae, arum.f.Plur. Plaut. *Fzlafzchicze, zebrane y povolyne jefztvine*

Cuprum – i.n. Spart. *Kotlovina*

Cyatiffo – as,are,avi,atum, (Act.) Plaut. *Natachem, tochim*

Cyathus – thi.m. Sveton. *Peharecz pun fmuly, puna kupa*

Cymbium – ii.n. Virg. *Na ladje nachin pofzuda vinfzka, vlaska drvena kupicza, chaffa*

Cynara – Cinarar, ae.f. Cynarius, Cinarus, i.m. Colum. *Sefsliga, ali sztrichakpitomi, pergr. Artichovka*

Cynosbaton – i.n. Plin. Cynosbatus, i.m. *Sipek*

Cyprinus – i.m. Plin. *Krap, šaran*

D

Damalis – onis.m. Lampr. *Junecz, telecz*

Dapis – gen. Dapem, Accus. Dape. Abl. (reliquis cafibus in sing.caret.) Plur. Daper, um.ium.f. Horat. (apud quosdam antem legitur. Daps, Dapis) *Gofzpoczke, zebrane jefztvine*

Dapifer – eri.m. Vet. Glofs. *Jefztvinofz*

Dapino – as,are,avi,atum. (Neu.) Plaut. *Gofzpoczke y zebrane jefztvine pripravlyam*

Decota – ae.f. (intelligitur Aqua) Juven. *Kuhana voda*

Decoctum – ti.n. Plin. *Prekuhan napitek, okuha, varenicza*

Decoctura – ae.f. Decoctus, us.m. Plin. *Kuha, kuhanye*

Decoquo – is,ere,oxi,octum. Colum. *Okuhavam, prekuhavam*

Defaecase vinum – Plaut. *Vino pretochiti, od drofgy ochifztiti*

Defervefacio – is,ere,eci,actum. Cato. *Chinim kipeti, vreti, kipuche chinim*

Deferveo – Deferbeo, es,ere,item, defervefco, is, ere, deferbni, defervi, (Neut.) Cic. *Prefztajem kipeti, odkipujem, nevrem*

Defruto – as,are,avi,atum. (Act.) Colum. *Varim moft ali vino prekuhavam*

Defrutum – ti.n. Virg. *Kuhan, varen moft ali vino*

Deglubo – is,ere,ubi,atum, (uptum, obfol.) (Act.) Varro. *Gulim, derem, oglobam*

Degluptus – a.um. Plaut. *Ogulyen, odert, ogloban*

Degustatio – onis.f. Apul. *Kuffanye*

Degufto – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Kufam*

Delibo – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Kuffam*; Delibare cibum Claud. *Kuffati*, ali: *obleznut jefztvinu*

Delicate – Adv. Cic. *Nafzladlyivo, zobjedeno, prokffeno vu jefztvinah, pitju; Razkoffno, mefzo-putno*; 2.transl. *Zebrano, ofzlacheno, ofzebujeno techo, oblizno*

Delicatus – a.um. Cic. *Nafzladlyiv, zobjeden, prokffen vu jefztvinah, pitju; Razkoffen, mefzo-puten*

Delicia – ae.f. (delitia) Plaut. *Deliciae*, arum.f.in.plur. tantum, (ie. *Delicium*, ii.n. Cic. *Radofzt, vefzelje nafzladnofzt*

Delicus – (Deliculus) i.m.Adjective. *Delicus porcus*, i.m. Varro. *Odojek prafze od mleka vzeto*

Demenfum – i.n. Teren. *Odmera, odmerjenye del, obruk, odluchenye kruha, vina*

Depromo – is, ere, ompfi, omptum. (Act.) Cic. Synon. *Profero, Expromo, Expono. Izvagyam, van jemlyem, znemlyem, vun vadim. Depromere vinum cella. Horat. Vino iz pivnicze donefzti*

Defemno – as,are,avi,atum. (Neu. aliis Act.) Plin. *Pennu odnemlyem, oppennyem; Defpumatae carnes. Plin. Oppennyeno mefzo*

Deterius – a.um. Feft. Vid. *Macilentus. Porci deterii. Feft. Szuhi, merfsavi, mledni prafzci*

Devefcor – eris,efei. (Deponens) ftat. *Odjedam, dojedam, jefzti prefztajem*

Deurigo – is,ere,unxi,unctum (Act.) Plaut. *Zmafujem, pomafujem. Se vino deungere. Plaut. Z vinom se opiti*

Diachyton – i.n. *Szlatko vino*

Diacodion – ii.n. Plin. *Szok iz maka*

Diacydonites – ae.m. *Iz kutinzkoga fzoka napitek*

Diacydonium – ii.n. *Voda, ali fzok iz kutin zpreffan*

Diaeta – ae.f. Cic. *Hrane mertuk, mertuchlivozt, razlog, red*

Diaetarius – ii.m. Ulp. *Sztolo-dvornik, peharnik, lofnichar*

Diaetetes – ae.m. *Odreditel jefztvin*

Diaetetice – es.f. Celf. *Prepifzano jefztvin odredyenyem*

Diaphthora – ae.f. *Neprebavnofzt jefztvin*

Diarium – ii.n. Mart. *Jedno-dnevni ztrofjek, hrana jednoga dneva, na dan odluchena hrana*

Diatretum – i.n. Ulp. *Ferkanoga dela za pitje pofzuda*

Dilutum – ti.n. Plin. *Zmef fan napitek*

Difcoquo – is,ere,oxi,octum. (Act.) Plin. *Prekuhavam*

Difcumbo – is,ere,ubni,atum. (Neu.) Cic. *K-komu fzedam, k-stolu pofzedam, pri fzedam*

Difcus – ci.m. Cic. 1.*Siroka zdela*; 2.*Koffara ali rogofar v-kem fze jefzti nofzi*

Difpenfa – ae.f. 1.*Potroffenye, potroffek, rastroffek*; 2.*Komora y zahranba jefztvin*

Difturbo – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Mutim, razmuchujem*

Diurnum – ni.n. Tacit. *Vfzagdefnaya hrana, jefztvina*

Dolium – ii.n. Cic. *Veliki lagev, vofa, fzud, hordov*

Dulcacidus – a.um. Quint. *Rezek, rezk. (slatko-kiselo)*

Dulce – Adv. Cato. Dulciter Adv. Cic. *Szlatko*

Dulcedo – inis.f. Cic. Dulcitas, atis.f. Accius ap. Non. Dulcitus, inis.f. Cic. Dulcor, oris.m. Plin. *Szlatkocha, fzlazt*

Duracinus – a.um. Svet. *Tverdo kofen. Kemeny-hejn, kemeny-born. Duracinae uvae. Svet. Tverdokofno grozdje*

E

Ebibo – is,ere,ebibi,ebibitum. (Neu.) Ovid. *Izpiam, piam*

Ebrietas – atis.f. Plin. Ebriositas, atis.f. *Pianfztvo, pianchina, pianchlivo fzt*

Ebrio – as,are,avi,atum. (Act.) Macrobian. Ebriulo, as,are,avi,atum. (Act.) Laberius nonius. *Zopiam, opiam z-vinom priganyam, fzilim*

Ebriolus – a.um. Plaut. *Pripian, pripit, prinapit, natref fen*

Ebriosus – a.um.Cic. *Pinachliv, vinu podan, gufzto pian*

Ebrius – a.um. Cic. *Pian, vinyen, pun vina*

Edilis – is.com.le.n. Gell. *Pojedliv, jedliv, kaj fze more jefzti*

Edo – edis vel es, edit vel eft, edi, efum, ef fe vel edere. Cic. *Jem, jedem*

Edo – onis.m. Varro. *Vnogo-jedecz, jidacz, serecz*

Edulco – as,are,avi,atum. (Act.) Gell. *Szlastim, szlatko chinim*
 Edulitas – atis.f. Lamprid. *Selya na jefztvine*
 Edulium – ii.n. Hierony. *Jefztvina, jegyek, jed*
 Efferveo – (Efferbeo) es,ere, Effervo, is,ere,ervi,erbni (Neut.) Virg. *Jako kipim, odkipujem, verlo-vrem*
 Effervefco – is,ere. Cic. *Pochinyam kipeti, vreti*
 Elacata – Elacatena, ae.f. Colum. *Feft. Riba tunini ribi fzpodobna, fzoli fze kakti viza*
 Elaeomeli – n. Indecl. Plin. *Olje najchifzteje, divojachko zvano*
 Elaterium – rii.n. Plaut. *Szok iz divjeh vugorkov*
 Elixatura – ae.f. Macrob. *Okuhanye, prekuhanye*
 Elixo – as,are,avi,atum. (Act.) *Okuhavam, varim, obvarujem*
 Elixus – a.um. Plaut. *Obaren, okuhan, varen*
 Elutrio – as,are,avi,atum. (Act.) Plin. *Pretachem, pretakam*
 Embamma – atis.n. Cic. *Szlafzchicza, fzok iliti ofzebužno napravlyena na pechenku ali kuhano mefzo juha*
 Encauma – atis.n. *Z-ognyem pripekanye, prifiganye, fganye*
 Enchytum – ti.n. *Tocher, vlevak, livak, tochnik*
 Encryphia – orum.n.plur. Ambro. *Pogache prez kvafza v pepelu pechene*
 Encryphas – ae.m. *Z putnom y czukrom napravlyena tefztenicza, fzpletenyka. peregr. Torta. Item mefzo-tefztenicza, peregr. Pafteta*
 Endivia – ae.f. Botan. *Indivia salata*
 Epeclia – orum.n. Cael. Rhod. *Szlafchicze za jefztvinami na fztol dane. peregr. Confect. 2.Szud po jefztvinah kuhaneh dan*
 Epichyfis – Epichefis, is.f. Varro. *Tochar vinfzki*
 Epityrum – ri.n. Colum. *Jefztvina iz olik (olive)*
 Epoto – as,are,avi,atum. (Neu.) Liv. *Izpiam*
 Epulae – arum.f.plur. Cic. *1.Zebrane jefztvine, gofzti, gofchenye gofzpodzko; 2.Jefztvine vfzagdafsnye vfzakojachke*
 Epularis – is.com.re.n. *Chafztni, fztolni, gofztinfzki, jefztvinfzki*

Epulatio – onis.f. Colum. *Gofchenye*

Epulum – li.n. Cic. *Gofchenye*

Epulator – oris.m. Aug. Epulonus, i.m. Apul. Epulo, onis. Liv. *Gofchenik na gozbi pozvan, napuni terbut*

Erythrotaon – Erythrotaon, onis.m. *Divji kokot*

Efca – ae.f. Cic. *Hrana, jelifz, kerma*

Escale – is.n. Juven. *Zdela za jefztvine*

Efcalis – is.com.le.n. Plaut. *Jefztvinfzki*

Efcatalis – is.com.le.n. Tertull. *Jegylyiv, za jegyek, kaj fze jefzti more*

Efcifer – era.um. Nolan. *Jefzti-nofz, jefztinofzechi*

Efco – as,are,avi,atum. (Neu.) Solin. *Jem, jedem, hranim fze; 2.(Act.) Vabim y vkanyujem z-hranum*

Efculentus – a.um. Plin. Efculentior, Hieron. *Jedlyiv*

Esitia – orum.n.plur. Apic. *Jefztvine koje fze gufztokrat jedu*

Esito – as,are,avi,atum. (Frequ. Neu.) Cato. *Gufztokrat jem*

Estrix – icis.f. Plaut. *Pojedalicza, jedalicza, poferlyavicza, jelo-fzefztrica*

Esurialis – is.com.le.n. Plaut. *Gladni, pofztni*

Esurieuter – Adv. Apul. *Gladno, gladovno*

Esuries – iei.f. Sidon. Esuritio, onis.f. Mart. Esungo, inis.f. Non. Fames, is.f. Cic. *Glad, lachnost*

Esurio – is,ire,ivi,itum. (Neu. Meditat.) Plaut. *Gladujem, lachenfzem*

Esurio – onis.m. Plaut. Esuritor, oris.m. Mart. *Gladuvavec, gladnik*

Esus – us.m. Plin. *Jeli, jenye, jed, jedenye*

Euchyma – orum.n. Plur. Euchyla, orum.n. Plur. Celf. *Jefztvine dobroga fzoka y teka za okreplenyev chloveka*

Euchymia – ae.f. *Dober fzok, fzmok, juffina, juffnofzt*

Eventum – ti.n. Cic. Eventus, us.m. Cic. *Zgogyenye, pripechenye, dogogyenye, pripetenye*

Excoquo – is,ere,oxi,octum. (Act.) Senec. *Izkuhavam, dobro-kuham*

Exefor – oris.m. Lucret. *Izjedavec*

Expedit – Imperf. Cic. *Jefzt dobro, jefzt hafznovito*

Expeditus – a.um. Cic. *Gotov, pripraven, berz*

Extifpicium – (Extifpicina, ae.f.) ii.n. *Snet, znanofzt, meftria prokuhavati iz drobcza*

Extruo – (Exftruo) is,ere,uxi,uctum. (Act.) Cic. *Napravlyam, podgavam* v.g. *Sztanye;*
2.Extruere merifas epulis. Cic. *Jefztvine na fztol nofziti, ali: fztol z-jefztvinami napuniti*

Exuccus – (Exfuccus Comp. Exfuecior apud Lactaut) a.um. Senec. *Szuh, prez fzoka*

Exuftio – onis.f. Cic. *Zefganye, popalenye*

F

Faba – ae.f. Plin. *Bob; Faba arabica – Kava*

Fabaceus – a.um. Pallad. *Fabarius, a.um. Cato. Iz boba nachinyen, k-bobu fzpadajuchi*

Fabacia – ae.f. Plin. *Tefztenicza, jefztvina kuhana ali pechena iz boba*

Fabaginus – a.um. Cato. *Bobji*

Fabago – inis.f. *Bobja mof fnicza*

Fabula – ae.f. (Dimin, ex faba) Plaut. *Bobek*

Faecinae – arum.f.plur. Colum. *Grozdje jako mefznato, vech nego drugo-grozdje drosgy chineche*

Faecinius – Faeculinus, a.um. Colu. *Jako mefznat, drosgyen*

Falernum – ni.n. Mart. *Drechno vino na gori Falernus zvanoy vu latinfzkoj zemlyi raztuche*

Famelicus – a.um. *Famelicus, i.m. Feft. Gladen, gladan, lachen*

Fames – is.f. Cic. *Glad, lachnozt*

Famefco – is,ere. Alcim. *Gladen-bivam*

Farcimen – inis.n. Varro – *Klobafzicza*

Farcio – is,ire,farfi,fartum,aliis farctum. (Act.) Cic. *Nadevam, nagnyetavam*

Farina – ae.f. Varro. *Melya, braffno, muka*

Farinaceus – a.um. *Farinulentus, a.um. Apul. Melyni, iz melye*

Farinarium – rii.n. Vet. *Onomaft. Hambar za melyu, ali druga pofzuda, skrynya melyna*

Farinarius – a.um. Cato. *Melyni, k-melyi zpadajuchi*

Farraceus – a.um. Farracius, a.um. Plin. Farreus, a.um. Colum. *Pfffenichni, herfeni*

Farrago – inis.f. Fefthus. *Iz vnogeh trav, ali fitka zmefšana hrana, kerma zmefz*

Farreatio – onis.f. Fefst. *Kolach, ali pogacha pfffenichna z-kojum alduvanum jefze potvergyavala fzvadba popovfzka fztaroga vremena*

Farreum – ei.n. Plin. *Hleb, kolach, pogacha ali druga jefztvina kuhana iz pfffenichne melye*

Fartilis – is.com.le.n. Plin. *Nadet, otufchen*

Fartim – Adv. Apul. *Nadevajuch, nagnyetuch*

Fartor – oris.m. Cic. *Nadevavec, klobafzichar, devenichar*

Fartum – i.n. Plaut. *Nadev*

Fartura, Farctura – ae.f. Cic. Fartus, us.m. Arnob. *Nadev, nadevanye, natufchenye, otufztenye, nagnyetenye*

Fartus, Farctus – a.um. Cic. *Nadeven, nadet, otufchen, nagnyeten*

Fafeolus, Phafeolus – li.m. Colum. *Bafulyek, mali grah*

Felleue – a.um. Plin. *Suchen, gorek od fucha*

Ferculum – i.n. Juv. *Jefztvina*

Fermentum – ti.n. Plaut. *Kvafz*

Fervefacio – is,ere,eci,actum. (Act.) Plin. *Chinim kipeti, vreti*

Ferventer – Adv. Cic. *Jako-felno, verlo-jako, vruche*

Ferveo – es,ere,fervi,ferbui. (Neu.) Plin. Fervo, is,ere. Terent. *Kipim, vrem*

Fervefco – is,ere. (Inch.) Lucret. *Zakipujem, pochinyam kipeti, vreti, vruch biti*

Fervidus – a.um. Horat. *Vruch, kipuch*

Fervor – oris.m. Cic. *Vruchina, sar, vrenye*

Ficaria – ae.f. Pallad. *Figa, fzmokva drevo*

Ficarius – a.um. Cato. *Figov, fzmokven*

Ficetum – ti.n. Mart. *Figovifche, fzmokvifche, vert za fige*

Ficitas – atis.f. Naevius apud Non. *Obilje y vnofina Fig*

Fictile – is.n. Juv. *Zemlyena pofzuda*

Fidelia – ae.f. Cic. *Verch z-vufzkem vratom, stucza zemlyena za napitek, pofzuda*

Flammandus – a.um. Tacit. *Zgorliv, koi mora zgoreti*

Flammeus – a.um. Cic. *Plamno-cherlen, ognjeno-cherlen*

Flores – ocum.plur.f. Gell. *Chiger, vino iz tropin nachinyeno*

Focale – is.n. Senec. *Kuhinfzka kerpa, zafztor iliti priprega kuhara*

Focaria – ae.f. 1.*Kuharicza*; 2.*Kuhinyfzka dekla*

Focarius – rii.m. *Kuhinfzki dechak*

Focula – orum.n.plur. Plaut. Foculare, is.n. Nonius. *Hrana, krepljenje*

Foeniculum – li.n. Plin. *Szlatki janu, fzlatki kopar, koromach*

Fomentatio – onis.f. *Topljenje, grejenje, okrepljenje*

Forda – ae.f. Ovid. *Breja krava, krava tele*

Fornacalia – orum.n.plur. Plin. *Pechih fzvetek na kojem fzu pecham na zahvalnost negda fzvoje aldove chinili*

Fornacarius – rii.um. Ulp. 1.*Pek*; 2.*Lonchar*; 3.*Pechar, ki pechi kuri*

Fornaccus – ea.um. Plin. *Nafzpodobu pechi napravlyen*

Fornacula – ae.f. (Diminut.) Juv. *Mala pech, pechicza*

Fornax – acis.f. Plin. *Pech*

Fortax – acis.f. Turn. *Zid ilit komin na kojem pech fztoji*

Fractillum – i.n. Ifid. *Melin mali za kavu, ali za perper*

Fraga – orum.n.plur. Virg. *Jagode*

Frigidarium – rii.n. Plin. *Hladilnicza, pofzuda za hladenye*

Frixorium, Frictorium – rii.n. Valer. *Prafilnicza, pofzuda za prafenye*

Frixus – a.um. Celf. *Zprafen, zfrigan*

Fructus – us.m. Cic. *Szad, plod, voće*

Frumen – inis.n. Ifid. *Jabuchicza gerlina*

Fulica – ae.f. Virg. *Kokoska, pticza berechna*

Fullo – onis.m. Plin. *Liny riba, riba sluz*

Furnaceus – a.um. Plin. *pechni, vu pechi pechen*

Furnaria – ae.f. Svet. 1.*Pekaria*; 2.*Pecharicza, pekaricza*

Furnus – i.m. Plaut. *Kruna pech*

Fusorium – ii.n. Jct. *Pech, hifa, razczviralnicza, ziealnicza vu kojoj fze bruncz, kotlovina razczvira, zleva, peć*

Fuftis – is.m. Cic. *Ofchek, fchap, kihacha*

Futum – i.n. Varr. Futis, is.f. Sipont. *Vodena pofzuda, verch*

G

Galactopota – ae.m. Galactophogus, is.m. Colum. *Mleko-piecz*

Gallina – ae.f. Cic. *Kokofs*

Gallinaceus – ea.eum. Varr. *Kokofsji*

Gallinula – ae.f. Apul. *Kokoka*

Gallus, gallinaceus, galli gallinacei – m. Cic. *Kokot, pevecz, pijetao*; Gallus indicus – *puran*

Galreda, gelatina – ae.f. Botan. *Hladnetina*

Gammarus – i.m. Mart. *Rak morfzki*

Garum – i.n. Plin. *Tufztina, mafzt ribja*

Gauranus – a.um. Plin. Verli; Gauranum vinum. Plin. *Verlo vino*

Gazella – ae.f. Scal. *Divja kozicza, od koje dohajo mosk, pifma*

Gemellar – aris.n. Colum. *Pofzuda v koju jofche jenkrat vlezne tuliko kuliko vlezti more vu drugu; pofzuda, mera jedenput vekffa od druge; 2.Pofzuda dveh pintov*

Gemma – ae.f. Colum. *Iz dragoga kamena ali iz gyungya pofzudicza za pitje*

Giberia – ae.f. Feft. *Zdela z-fzadom puna, zdjela puna voća*

Gigerium – rii.n. Lucil. *Kokofski feludecz, kokofsji drob*

Gith – Indeclin. Plaut. *Cherni koriander, cherni komin, crni korijander, crni kumin*

Gleucinum – i.n. Colum. *Pervo olje koje fzamo od fzebe prez prefje czuri, czvet olja*

Glis – iris.m. Plin. *Puh*

Gloctorium – ii.n. *Klokoticza, čaša za piće*

Gluten – inis.n. Glutinum, i.n. Plin. Glutinium, ii.n. Apul. *Kelje*

Glycymelum – i.n. *Szlatka jabuka*
 Glycyrrhiza – ae.f. Glycyrrhizon, i.n. Plin. *Szladki koren*
 Gobio – onis.m. Gobijs, ii.m. Plin. *Glavach, riba mala*
 Granelum – i.n. Granullum, i.n. (Dimin.) Plin. *Zerncze*
 Granum – i.n. Cic. *Zerno*
 Grofsulus – i.m. (Diminut.) *Figicza nezrela, fzmokvicza*
 Groffus – i.m. vel f. *Figa nezrela, fzmokva, rana figa*
 Guftatio – onis.f. Petron. *Kuffanye, okufzenye*
 Guftator – oris.m. *Jefztvin okufzitel, kuffavecz*
 Guftatorium – rii.n. Plin. *Fedalnicza, kuffalnicza, hifa za jegyek, obed, vecherju*
 Guftatus – us.m. Cic. Guftus, us.m. Cic. *Tek*
 Gufto – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Kuffam*
 Guftus – us.m. Plin. *Tek, fzlafzt*
 Guttus – i.m. Plin. 1.*Pofzuda za vlevanye; 2.Pofuda za olje; 3.Klokotuffa*

H

Haediculus, Haedillus – i.m. Plaut. Haedulus, i.m. Juv. *Kozlek*
 Haedinus – a.um. Cic. *Kozelfzki, kozlichki*
 Haedus – i.m. Cic. *Kozel, jaracz*
 Halicacabum – i.n. Halicacabus, i.m. Botan. *Sidovfzka vinya*
 Hapalaria – ium.n.plur. Aufon. *Pofzude v-keh fze jajcza chuvaju*
 Hedera – ae.f. Feft. *Znamenye vina za kerchmarenye vulgo czegar*
 Helenium – ii.n. Plin. *Veliki koren*
 Helenites – ae.m. *Korenek vino*
 Helvellae – arum.f.plur. Cic. *Iz vfzakojachkeh trav salata zmefz*
 Helvolus – a.um. Helveolus, a.um. Cato. *Rufz; Helvolum vinum – Rufzo vino*
 Hepsema – atis.n. Plin. *Moft, kojega fze je tretji del pokuhal*

Hepsetia – ae.f. Graec. *Zdolnya kruha kora*

Hinnuleus – ei.m. Hinnulus, i.m. Plin. *Mlado od zveri, ali fivinincheta domacheqa; frebchecz, telchecz, divjachecz, medvedchecz*

Hippace – es.f. Plin. *Kobilyak, kobilfzki fzir, z-kobilyega mleka fzir*

Hipposelinum – i.m. Plin. *Divji perffin, peregr. Petrofil*

Hircomulgus – i.m. Mart. *Kozo-dojecz*

Hircus – i.m. Virg. *Kozel, perch, jaracz*

Hirnea – eae.f. Plaut. *Vinfzki pehar*

Horda, Forda – ae.f. Varr. *Breja krava*

Hortenfis – is.com.fe.n. Plin. Hortualis, is.com.le.n. Apul. *Vertni, povertelyni*

Hofpes – itis.com. Cic. 1.*Hifzni gofzpodar*; 2.*Gofchenik, gofzt*

Hoftus – i.m. Cato. *Tuliko olja, kuliko fzeqa na jenkrat z-prefqa; jedna olja prefqa*

Humi-rubus – i.m. *Kupinfzki germ*

Hufo – onis.m. Plin. *Viza riba, vizovina*

Hydrelaeum – aei.n. Galen. *Olja z-vodum zmefqanye*

Hydria – ae.f. Cic. *Pofzuda vodena, vedricza*

Hyfsopites – ae.m. Colum. *Iz Ifopa vino, velenduhovo vino*

I

Ibex – icis.m. Plin. *Divji kozel*

Ichthyocolla – ae.f. Plin. *Kelje ribje*

Ichthyophagus – i.m. *Ribojed*

Ichthyopolium – ii.n. *Tergovifche ribje, mefzto za prodavanye rib*

Ichthyotrophium – ii.n. Colum. *Chuvalnicza rib; ribja pofzuda, vu kojoj fze five chuvaju ribe*

Igniarium – ii.n. Plin. Igniatabulum, i.n. Feft. *Krefzalnicza, krefzalo, ogniyilo*

Impedo – as,are,avi,atum. (Act.) Colum. *Kole zabiam, kolcze zabadam, kolim; Impedare vineam. Colum. Nakoliti vinograd*

Implementum – i.n. *Napunenye, fzpunenye*

Impleo – es,ere,evi,etum. (Act.) Cic. *Punim, zalevam, napunyavam*

Impranfus – a.um. Horat. *Prez obeda*

Inaceo – es,ere,acum. (Neu.) Apul. *Inacefco, is,ere. (Inch.) Kifzel pofztajem*

Inamarefco – is,ere. (Inch.) Horat. *Suhek, gorkek pofztajem*

Inafsatus – a.um. Plin. *Nepechen*

Incoctile – is.n. Plin. *Kalajfzana pofzuda (konzervirano posude)*

Incoctio – onis.f. Cael. Aur. *Pokuhanye*

Incoenatus – a.um. Plaut. *Prez vecherje*

Incoquo – is,ere,oxi,octum. (Act.) Plin. *Vkuhavam, pokuhavam*

Indecoctus – a.um. Corn. Nep. *Neprebavlyen, nefzkuhan*

Indevoratus – a.um. Mart. *Nepojeden, nepofert*

Indigeftio – onis.f. Medic. *Seludcza neprebavlenye*

Inedia – ae.f. Cic. *Nejed, glad*

Inefus – us.m. Plin. *Jeli, jed, jenye, jedenye*

Infarccio – is,ire,arfi,artum. (Act.) Cic. Synon. Impleo, inculco, intrudo. *Nadevam, napunyavam, nuter gnyetem, rivam, nagnyetavam*

Infervefacio – is,ere,eci,actum. (Act.) Colum. *Jako kipeti, ali jako vruche chinim*

Infervefio – is,ieri,actus,fum. Scrib. Larg. *Jako fzem vruch, vruch bivam, jako kipim*

Inferveo – es,ere,erbui. (Neu.) Cato. Synon. Caleo, incaleo. *Infervefco, is,ere. (Inchoat.) Plin. Synon. Incalefco. Pochinyam jako vruch biti, ali kipeti*

Informis – is.com.me.n. Plin. *Neprilichen, nekipen; Informis cato. Plin. Neprilichno, nekipno mefzo*

Infurnibulum – i.n. Plin. *Pechna lopata z-kum fze kruh nuter pofztavlya y ravna*

Insero – is,ere,erui,ertum. (Act.) Cic. *Nuter pofztavlyam, vtichem, med pofztavlyam; Cibum in os inferere. Cic. Jefztvinu vu vufzta vteknuti, vrinuti*

Insiciarius – rii.m. ab Inficium. *Nadevavec z jetreni, devenichar jetreni, ki jetrenicze devenicze napravlya*

Insicium – ii.n. Varro. 1. *Vfzakojachka jefztvina fzkofzovna*; 2. *Jetrenicza devenicza*; 3. *Jetra fzkofzana (pašteta)*

Infpergo – is,ere,erfi,erfum. (Act.) Cic. *Infpergo pulvere – Pofzipavam, vfzipavam*

Infpiro – as,are,avi,atum. (Act.) Virg. *Nadehnujem, nadehavam, naf feptyujem*

Infpifsatio – onis.f. Med. *Zgufztenye*

Infpiſſo – as,are,avi,atum. (Act.) Med. *Gufztim, gufzto chinim*

Intercludo – is,ere,uſi,uſum. (Act.) Cic. *Put zapiram, preprechujem, obfztiram, opofzred jemlyem*; Commeandi poteftatem hoſtibus adimere. *Hranu taborfzku (braffno) nepriatelom zkratiti, zaprechiti, preprechiti*

Intubus – i.m. Intubum, i.n. Intybus, i.m. Intybum, i.n. Plin. *Indivia salata*

Inunctio – onis.f. Plin. *Namazanye, pomaz*

Inuro – is,ere,uſſi,uſtum. (Act.) Cic. *Pripechem, pripekam, priſgavam, priczverkavam, priſifem*

Irceus – ei.m. Ircea, ae.f. Feft. *Devenicza*

Ifca – ae.f. Aëtius. *Orehovoga dreva fzerchika*

Ifchades – adum.f.plur. Graec. *Szuhe fige, fzuhe fzmokve*

Ifchadoptes – ae.m. Graec. *Kruh iz fig*

J

Janual – is.n. Feft. *Pogacha, gibanicza*

Jecufculum – i.n. (Dimin.) Cic. *Fetricza*

Juglans – andis.f. Cic. Nucea. 1. *Oreh*; 2. *Amygdalina – Mandala*

Jugulo – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Kolyem kakti prafzcza, vrat, gerlo, pofirake prebadam, refem*

Julapium – ii.n. Julapum, julebum, julepum, pi.n.item Julepus, pi.m. Medic. *Szladki fzok za napitek, iz drobnoga cherlenoga grozdjicha y czukora vuchinyen*

Juncetum – ti.n. Varro. *Rogozovina, rogozje, mefzta nakom rogoz rafzte*

Junceus – ea,eum. Colum. Juncidus, a.um. Varro. Juncinus, a.um. Plin. *Rogozni, iz rogoza, k-rogozu fzlif fajuchi*

Juncofus – a.um. Plin. *Rogoza pun*

Junix – icis.f. Plaut. *Junicza, telicza*

Jurea, Jurca – ae.f. Plaut. *Hladnetina*

Jurulentus – a.um. Cels. *Juffen, juhafzt*

Jusculentus – a.um. Apul. *Juen, v-juhi kuhan*

Juscum – i.n. Apul. Ufifatius Jufculum, li.n. (Dimin.) Cato. *Jufficza*

Juvavius – ii.m. Geogy. Fluvius, a quo falisburgum fuum nomen traxit. *Szolenicza, potok*

Juvenca – ae.f. Varro. *Junicza, telicza*

Juvenculus – i.m. (Diminut.) Catull. *Junchecz, telchicz*

Juvenus – ci.m. Varr. *Junecz, telecz*

L

Labellum – i.n. (Dimin. a Labrum) Cic. *Vufznicicza, chubichicza; Pofzuda, verch, pehar z-vufzniczam*

Labrum – ri.n. Cic. Labra, dicuntur cujusvis rei extremitates. *Srelo, vufztje, gornyi kraj vfzakojachke pofzudey drugih takaj dugovany; Cato. Vocantur vafa fuperne aperta ad muftum, oleum &c. Excipiendum parata. Vfzaka pofzuda siroka od zgor odperta: kakti bedeny, vodilnicza, parilnicza, kupelynicza, drevenka, vagan*

Labrufca – ae.f. Labrufcum, i.n. Virg. *Vinika, divji terfz*

Lac – lactis.n. Virg. Lacte, is.n. Plaut. *Mleko*

Lactarius – rii.m. Lamprid. *Napravitel mlechneh jefztvin*

Lacteus – a.um. Cic. *Mlechen*

Lacticinia – orum.n.plur. Apic. *Mlechne jefztvine*

Lactofus – a.um. *Pun mleka*

Lactuca – ae.f. Varro. *Salata, jedo-trava*

Lactucella, Lactucula – ae.f. Colum. *Salaticza, mala salata*

Ladanum – jonice ladanum, i.n. Plin. *Szok ali rofzna pavulicza trave lada zvane*

Laganum – i.n. Horat. *Strukely, tefztenicza nadevena z fzirom, fzirna pogacha, kolach z-fzirom napravlyen*

Lageos (Laguna) – ei.f. Virg. Uva leporina. *Siprina grozdje*

Lanx – lancis.f. Virg. *Zdela široka y okrugla; 2.Merna zdelichka na vagi*

Lapathum – thi.n. Lapathos, i.m. Lapathes, is.f. Plin. *Kifzelicza trava*

Lardarium – rii.n. JCT. 1.*Szlaninfzka igla; 2.Szlanilnicza vu kojoj fze fzlanine chuvaju; 3.Dacha od fzlanin, koje fze prodavaju*

Lardum – i.n. Ovid. Laridum, i.n. Plaut. *Szlanina*

Larigna – ae.f. Larifma, atis.f. Botan. *Terpentinfzko olye*

Lebes – etis.m. Virg. *Kotel*

Legumen – inis.n. Cic. Legarium, ii.n. Varr. Legumentum, ti.n. Gell. *Szochivo, fzochivje; iliti fze kajgod iz fzemena v-zemlyu pofzadyenoga vu monyicah rafzte: kakti grah, bob, bafuly*

Lepafta – vel Lepiffta, ae.f. Varr. *Sztanovita vodena pofzuda, odzgor na fzpodobu skolyke odaperta*

Lepidium – ii.n. Colum. alias Piperitis. *Paprika*

Leptorax – agis.f. Plin. *Grozdje, koje fzlatke, ali kruto male pechke ima*

Libarius – ii.m. Senec. *Z-pogachami terfecz, pogachar, kolachar*

Libatio – onis.f. Cic.1. *Alduvanye jefztvin (ponuda jela)*

Libidinosus – a.um. Cic. Metaph. Dapes libidinosae. Colum. *Fefztvine gofzpodzke, zebrane, y ofzzebujno pripravlyene*

Libum – i.n. Varr. *Pogacha z-fzirom y z-jajczi napravlyena, bolvianom negda alduvana. Item gibanicza y vfzakojachki drugi prokfjeni kruh, ali tefztenicza*

Limonada – ae.f. Medic. *Iz citron, ali iz lemonfzkoga fzoka, czukora y vode napitek: vulgo lemonada*

Limonium – ii.n. Plin. *Divja blitva, lemonfzka trava*

Limonium malum – *Lemonfzka jabuka, lemona*

Liquidum – i.n. Horat. *Voda; Cyathus liquidi, Horat. Peharecz pun vode*

Lixum – as,are,avi,atum. (Act.) *Varim, kuham, parim*

Lixula – ae.f. Varro. *Mochnyak iz melye, vode y fzira kafficza*

Lixus – a.um. *Varen, prekuhan*

Lomentum – i.n. Mart. *Bobja, bobova melya*

Lucius – ii.m. Aufon. *Schuka riba (štuka)*

Lucunculus – i.m. (Dim. a Lucuns.) Apul. *Kolachicz, z-melyum belum pofzipan y opechen strukely, vertany, perez*

M

Macellarius – ii.m. Svet. *Hrano-terfecz, prodavavecz ne fzamo mefza, nego vfzega kajgod za hranu chlovechju je, mefzar, branar*

Macellarius – a.um. Val. Max. *Mefzarfzki, terfifchki, ali piaczki, brafsnarfzki, k-hrani chlovechanfzkoj zpadajuchi, y na prodaju iduchi*

Macteae – arum.f.plur. Svet. *Szlafchicze, jefztvine zebrane*

Macteola – ae.f. (Dim. a Mactea vel Macteae) Arnob. *Szlafchichicza, mala jefztvinicza zebrana y jako techna*

Mactra – ae.f. Gell. *Korito za tefzto*

Magirus – i.m. Vid. Cocus. Archimagirus. *Glavar nad kuhinyum, kuho-mefter*

Magiricus – a.um. *Kuharfzki*

Malicorium – ii.n. Plin. *Granatzke jabuke kora*

Malifer – a.um. Virg. *Jabuko-nofz, jabuko-rod*

Malinus – a.um. Colum. *Jabuchni, jablanfzki, iz jablana vuchinyen*

Malogranatum – i.n. Hieronym. *Sipek veliki, jabuka puna zernya*

Malvaticum vinum – i.m. *Malasia*

Malum – i.n. Cic. *Jabuka*

Mando – is,ere,mandi,manfum (Act.) Cic. *Svechem, fvekam, grizem, jefztvine z-zubmi koem, drobim*

Mandragora – ae.f. Plin. *Trava fzeny donaf fajucha, veliko zelje*

Mantele – is.n. Mart. Mantelium, ii.n. Varr. *SztoInyak*

Mappa – ae.f. Quintil. *SztoInni rubecz, za brijfzanye ruk y vufzt rubecz*

Mappula – ae.f. (Dim. a Mappa) Hieronym. *Parva mappa, Linteolum. Vulgo Vid Mappa. Mali fztolni rubchecz, obrijfzachicz*

Marathrites – ae.m. Colum. *Iz fzladvoga januffa vino*

Marcus, (Martius, Marficus) panis.alias Pafta regia. *Marczepan, ofzebuine fzladvokochy y dobrete kruh*

Marifca – ae.f. Cato. *Velika y netechna fzmokva*
 Matellio – onis.m. Cic. *Vodena pofzuda*
 Mattya – vel Mactya, ae.f. Mart. *Szlaſchicze, fzladka, zebrana jefztvina*
 Mazonomum – i.n. Horat. *Velika y gluboka zdela, medenicza*
 Meconium – ii.n. *Iz maka zprefjan fzok*
 Melanthium – ii.n. Plin. *Churek trava, cherni komin*
 Melappium – ii.n. Plin. *Mandafia jabuka; muskatna velika jabuka*
 Meleagris – idis.f. varro. *Indianfzka koko*
 Melimeli – is.n. Colum. *Kutinzki fzok, iz kutin napravlyena fzlaſchicza*
 Melimelum – i.n. Varr. *Kakti med fzladka jabuka*
 Melitites – is.vel ae.m. Plin. *Medeno vino. Z-medom kuhano vino, iz meda y mofta kuhan napitek*
 Mella – ae.f. Colum. *Serbet, medo-voda*
 Mellarius – a.um. Plin. *K-medu zpadajuchi, medeni*
 Mellatio – onis.f. Colum. *Medenye, meda izvadenye*
 Melleus – a.um. Plin. *Medeni, iz meda, medu fzpodoben*
 Melligo – inis.f. Plin. *Szok kakvogagod jo nezreloga fzada*
 Mellitulus – a.um. (Dim. a Mellitus) Apul. *Priſzladek, pofzladek, malo fzladek*
 Mellitus – a.um. Horat. *Z-medom napravlyen*
 Melo – onis.m. Pallad. *Dinya*
 Melopepo vel Melopepon – onis.m. Plin. *Gerchka, z-chernemi koszczami dinya*
 Menftrum – ui.n. Liv. *Hrana na jeden mefzecz*
 Mensula – ae.f. (Diminut.) Plaut. *Sztolek, mali fztol*
 Meracus – a.um.ior.iffimus. Cic. *Chift, nezmeſan; vinum meracum. Cic. Vinum merum. Plaut. Chifzto, y nezmeſano vino*
 Merum – i.n. Plaut. *Vino prez vode, chifzto vino*
 Mica – ae.f. Lucr. *Drobtina, merva, mervicza*
 Micatus – a.um. Plin. *Razdroblyen, drobno ztuchen*

Micula – ae.f. (Dim. a Mica) Cefs. *Drobtinicza*

Milium – ii.n. Plin. *Profzo, proha, drobno fito*

Minuo – is,ere,minui,utum. (Act.) Cic. *Pomenyffavam, menye chinim, na menyffe zpravlyam, drobim, mervim*

Minutal – alis.n. Mart. *Drobno fzkofzana jefztvina*

Minutio – onis.f. Gell. *Pomenyanye, namenye, chinenye, droblenye, mervlenye*

Miftus – vel mixtim Adv. Lucr. *Zmeffano*

Miftio – vel mixtio, onis.f. Vitruv. *Meffanye, zmeffanye*

Miftus – vel mixtus, a.um. Cic. *Zmean*

Mollufca – ae.f. Plin. *Mehkach oreh*

Molo – is,ere,molui,utum. (Act.) Terent. *Melyem, sernem, fermlyam*

Monopodium – ii.n. Liv. *Sztol jedno-nog*

Mortariolum – i.n. Macrob. *Musarecz, žlica*

Morum – i.n. Horat. *Marva fzadje iliti voche*

Mugil – is Mugilis, is.m. Plin. *Szom, glavach riba*

Multrum – i.n. Horat. *Doilnicza, peregr. Sahtarka, mužar*

Mullus – i.m. Cic. *Bradach, berkach riba morfzka*

Muria – ae.f. Colum. Muries, iei.f. Cato. *Szlana voda, zelja fzok, rafzol*

Muriaticus – a.um. Plaut. *Dugo vu fzlani vodi, ali rafzolu namochen*

Murtatum – i.n. Plin. *Iz debeloga chreva verlo perprena devenicza*

Muftaceum – ei.n. Muftaceus, ei.m. Cic. *Jefztvina z-mofftom zmeffana, kuhana ali pechena*

Muftum – i.n. Cic. *Moft*

Myrrhina – ae.f. Plaut. *Szladki napitek, vino z-mirhum zachinyeno*

Myrtatus – a.um. Plin. *myrto conditus. Z-szadom mirrovinkem zachinyen, zmeffan, napravlyen*

Myrtites – ae.m. Colum. *Mirrovinfzko vino, z-fzadom mirrovine zachinyeno y napravlyeno vino*

Myrtum – i.n. Cels. *Szad iz mirrovine ofzebužno povolyne dobrote y duhe, fzuproti grizu hafznovit*

N

Nappelus – i.m. Medic. *Vuchjak, vuchja trava ali koren*

Napus – i.m. Colum. *Merkva*

Nafturtium – ii.n. Cic. *Hren*

Nauticus – a.um. Cic. V. Nautalu, navalu. Panis nauticus. Plin. *Brodarški kruh, dvakrat opechen kruh, peregr. Piskota*

Nautilus – i.m. Plin. *Riba morzka hobotniczi fzpodobna*

Nectar – aris.n. Cic. *Bogov-napitek; dobro vino, fzladek napitek*

Nectarites – ae.m. Plin. *Korenek, fzladki napitek*

Nefrens – endis.m. Varr. *Odojek, malo prafze, koje jo nikaj tverdogo grizti nemore*

Nucetum – i.n. Stat. *Oreje, mefzto na kom fze orehovine fzade*

Nuceus – a.um. Plin. *Orehov, oreji, iz orehovoga dreva*

Nucifrangibulum – i.n. Plaut. *Oreho-terecz, tifzkalcze, z-kem fze orehi ali lenyaki teru*

Nucuprunum – i.n. Plin. *Szliva vu orehovo drevo vczeplena*

Nucula – ae.f. Plin. *Oreffecz, mali oreh*

Nutrimen – inis.n. Ovid. Nutrimentum, i.n. Cic. *Hrana, kerma, zderfavanye*

Nutritio – onis.f. Cic. *Hranenye*

Nutritivus – a.um. *Hranechi, zderfavajuchi*

Nutritor – oris.m. Stat. *Hranitel, kermitel*

Nux – nucis.f. Cic. *Oreh y vfzakojachy fzad lupinyu tverdu imajuchi; Nux pontica vel avellana. Lenyak; Nux graeca. Mandula; Nux juglans duri putaminis. Oreh kofchak, kofzit; Nux juglans teneri putaminis. Oreh mehki*

O

Obba – ae.f. Varro. *Drevena pofzuda, baril*

Obedo – is,ere,edi,etum. (Act.) *Vokol pojedam, izjedam, objedam*

Obsonator – oris.m. Plaut. *Kuho-kupecz, ki za kuhinyu kupuje potrebna, fzmoko-kupecz*

Obsonatus – us.m. Plaut. *Za kuhu kupuvanye, jefztvinzkih fztvarih pripravlyanye*

Obsonito – as,are,avi,atum. (Frequent) Cato. *Gufztokrat za kuhu kupujem*

Obsonium – opfonium, ii.n. Plaut. *Tek, fzmok, y vfze kaj fze z-kruhom je*

Obsono – as,are,avi,atum. (Neu. alis Act.) Plaut. *Za kuhu kupujem, za jefztvine fze fzkerbim, pokupujem*

Obfopola – ae.m. *Za jefztvine dugovanya ali takaj jefztvin prodavavecz*

Odoramen – inis.n. Macrob. Odoramentum, i.n. Plin. Odor; apud eundem. *Koren y ofztala lepo diffecha (zacin i ostale mirisne stvari)*

Oenophorum – i.n. Cic. *Za nonyu vina pofzuda*

Oenophorus – i.m. *Z-vinom dvoritel, vino nofzecz*

Oenopola – ae.m. *Kerchmar, z-vinom terfecz, ki vino na prodaju tochi*

Offa – ae.f. Cic. *Veliki zalofaj chefza god, kaj fze jefzti more*

Offula – ae.f. (Dimin. ex offa) Colum. Parva offa. *Zalofajecz kruha, mefza*

Oleaceus – a.um. Plin. *Olju, ali oliki fzpodoben, olyen*

Oleamen – inis.n. Oleamentum, ti.n. Scribon. Larg. *Iz olja mazt*

Olearis – is.com.re.n. Plin. *K-olju fzlifajuchi, oljen*

Olearius – ii.n. Plaut. *Oljar, ular, ki olje napravlya, ali prodaje, z-oljem terfecz*

Oleaftelus – i.m. Colum. *Divja olikvicza, drevcze olikvomu drevu fzpodobno*

Oleafter – ftri.m. Virg. *Divja olika*

Oleatus – a.um. *Z oljem, ali iz olja napravlyen, z-oljem zmef fan*

Oleoius – a.um. Plin. *Oljen, oljafzt, olja pun*

Oleracus – a.um. Plin. *Povertelnyi, vertnotravni*

Olero – as,are,avi,atum. (Neu. alis Act.) Prifcian. *Povertlye fzkjem, ali fzadim*

Oleum – ei.n. Cic. *Olje, ulje*

Oliva – ae.f. Cic. *Olika f zad*

Olivarius – a.um. Colum. *Olikov*

Olivum – i.n. Virg. *Olikovo olje*

Olla – ae.f. Cic. *Lonecz*

Ollar – aris.n. Varr. *Pokrivalo, ali pokrivach loncheni, riglya*

Ollaris – is.com.re.n. Colum. *Lonchen, vu lonczu derfan, lonczu fzlifajuchi, lonczu fzpodoben*

Ollula – ae.f. (Dimin.) Varr. *Lonchecz*

Olus – eris.n. Plaut. *Zelje y vfzako povertlye za kuhinyu*

Olufculum – i.n. (Dim.) Cic. *Zeljiche y ofztalo povertelifche*

Omophagus – i.m. *Szirovo mefzo jeduchi*

Onero – as,area,vi,atum. (Act.) Cic. *Nakladam, tovorim, terffim*; Metaph. *Napunyam, punim*

Operculum – i.n. Cic. *Loncheno y ofztalo po fzude pokrivalcze, pokrivalo, pokrivach, poklop*

Opium – ii.n. Plin. *Szok makov, ali iz maka zpref fano mleko*

Ora – ae.f. Cic. Synon. *Extremitas. Kraj*; Poculorum ora. Lucr. *Gornya ftran iliti vufztnicza po fzude za pitje*

Orexis – is.f. Juven. *Velika felya y hlepenye jefztvine*

Orificium – ii.n. Macrob. *Vufztno prelo, vufzta vfzakojachke po fzude*

Oryza – ae.f. Horat. *Rikaf fa*

Os – offis.n. Cic. *Kofzt; Kofchicza vu fzadu*

Ovum – i.n. Cic. *Jaje, jajcze*; Molle, forbile ovum. *V-mak, iliti mehko kuhano jajcze*; Durum ovum. *Tverdo jajcze*; Recens ovum. *Jajcze mlado, szokoro, ali ni davno zneffeno*; Frixia ova. *Czvertje, jajcza z-mafzлом pripravlyena*; Requiewntum ovum. *Sztaro jajcze*; Pifcium ova. *Ikre, jajcza, ali jaja ribja*; Tefta ovi. *Jajchena lupinya*;

Oxalme – es.f. Plin. *Kifzel fzok, rafzol*

Oxygala – ae.f. Colum. *Kifzelo mleko*

Oxygarum – i.n. Mart. *Iz ribicz, ali pak iz ribjih ikricz vu ocztu zkifzanih fzok, rafzol*

Oxymeli – is.n. Plin. *Napitek, ali pak rafzol iz meda y oczta napravlyen*

Oxyropola – ae.m. Plin. *Kifzelih jefztviny prodavavec*

Oxyfaccharum – i.n. *Szok ali rafzol iz oczta y czukora*

P

Pala – ae.f. Plin. Lopata delavczev. Item *Kruna lopata z-kojum fze kruh v-pech pofztavlya*

Palmes – itis.m. Colum. *Rozgva terfztova*

Palmo – as,are,avi,atum. (Act.) Colum. *Rozgve terfzove vef fem, privefujem*

Pampinarium – ii.n. Plin. *Mlada rozgvicza fzamo lifztje prez grozdja imajucha*

Pampinus – i.m. Virg. *Terfzov lifzt, lifztjokita oko grozda, prirodgvicza*

Panariolum – i.n. (Dimin.) Mart. *Kruni ormarecz, ali ladichicza, kruna kof faricza, zdelicza kruffna*

Panarium – ii.n. Varr. *Krunicza, mefzto za fzpravlyanye kruha, kruni ko*

Panata – ae.f. *Kaffa iz kruha, kruna kafficza*

Panificium- ii.n. Varr. *Kruho-pekfztvo*

Panis – is.m. Cic. Kruh; Nauticus panis. *Kruh dvakrat pechen, brodarzki kruh, peregr. piskota; Secundarius panis, Senec. Domachi, drufinzki kruh*

Panniculus – i.m. (Dimin.) Celf. *Szukencze, kerpicza, czanyek*

Papaver – eris.n. Plin. *Mak, makovo fzeme*

Papavereus – a.um. Ovid. *Makov, iz maka*

Pappa – ae.f. Varr. *Detinfzka jefztvina, kafficza, kaffa, mochnyak, czeri*

Pappo vel Pappo – as,are,avi,atum. (Neu.) Plaut. *Jefzti profzim*

Parafceve – es.f.propr. *Pripravlyanye, priprava*

Parafitatio – onis.f. Plaut. *Prifzmeknyenye, oblizavanye, tanyero-lizanye, meftria y navada k-tugyemu fze fztolu prikerpati, prilizanye, prilifzichenye*

Parasitor – aris,ari,atus,fum. (Dep.) Plaut. *Jefzt y nezvan dohajam, prikerpavam fze, primikavam fze, oblizavam fze, okolu koga lifichim, tanyere lifem*

Parasitus – i.m. Cic. *Tanyero- lizavec, k-fztolu rad, prifzmeknyenecz*

Parate – Adv. Cic. *Gotovo, fzpravno, pripravno, pripravlyeno*

Parcitas – atis.f. Senec. *Zderslivofzt, fztifznenye hrane, zmerno y fzkupo fivlenye, vulogo fparanye*

Paro – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Pripravlyam*

Paropfis – idis.f. Juven. *Gluboka zdela*

Pafsula – ae.f. Minores paffulae. *Drobno cherno grozdiche*

Paffum – i.n. Varr. Vinum est dulce ex uvis paffis. *Sladko vino iz fzuhoga grozdja zpreffano*

Paftillus – i.m. Feft. *Zafzukach iz tefzta: peregr. Makarun*

Paftinaca – ae.f. Plin. *Domacha ali divja merkva, merkvicza, repicza*

Patera – ae.f. Cic. *Pofzuda siroka za pitje, zdelichka, peregr. Salicza za kavu*

Patinarius – a.um. Plaut. *Vu zdeli pripravlyen, vu zdelu pofztavlyen*

Patinarius – ii.m. Svet. *Zdelo mlatecz, prazni-zdela, puni-terbuh, oblezni-perfzt*

Paximatium – ii.n. Caffian. *Perhki z mafzlom napravlyen kolach, vulgo strucza*

Pecus – udis.f. Cic. *Vfzakojachko sivinche, mare, nema fztvar*

Pedatio – onis.f. Colum. *Kolenye vinograda*

Penator – oris.m. Cato. apud Feft. *Hrano-nofz, hrane nofzitel, fzkerbitel*

Peniculus – i.m. (Dim.) 1. proprie *Repicz*; 2. Plin. *Metlicza, keficza y vfze ono z kem fze kaj fznafi, briffe*

Penus – us.f. nonnumquam m. Cic. Penus, i.m. Plaut. Penus, oris.n. Gell. *Hrane y ofztalih za chlovechanzko fivlenye potrebnih priprava*

Pepo – onis.m. Plin. *Dinya*

Popfis – is.f. Gell. Latine Concoctio. *Zkuhanye, prebavlyanye jefztvin vu feludczu*

Pepticus – a.um. *K-prebavlyanu y zkuhanyu hafznovit, zrelo chinechi*

Perca – ae.f. *Okon riba*

Percocetus – a.um. Lucr. *Verlo prekuhan, dobro zkuhan*

Percommodus – a.um. Liv. Synon. Valde commodus. *Kruto prilichen, jako hafznovit, verlo na ruku pripravlen*

Peredo – is, ore, edi, efum. (Act.) Cic. *Izjedam, pojedam, prejedam*

Periclitatio – onis.f. Cic. *Kuffanye, peregr. probuvanye*

Permifceo – es, ere, cui, ftum, xtum. (Act.) Cic. *Jako meffam, premeffam, pomeffam, zmeffam*

Permifte vel permixte – Adv. Cic. *Jako zmeffano, premeffano, pomeffano*

Permiftio vel permixte – onis.f. Cic. *Zmeffanye, premeffanye, pomeffanye*

Perna – ae.f. Plaut. *Szvinzko fztegnō, kuk, czela fzvinzka noga do najgornye zgibicze, fzvinzka lopaticza*

Perpotatio – onis.f. Cic. *Zapianye, popianye, neprefztano pijenye*

Perrodo – is,ere,ofi,ofum. (Act.) Plin. *Prek glodam, glodyem, preglodavam, prejedam, prek grizem, pregrizujem, pregrizavam*

Persicus – a.um. Horat. *Perfianzki. Perfica malus.* Plin. *Brefzkva, brefzkovo dervo;* *Perficum malum.* Plin. *Brefzkva, prafzkva, brefzkov fzad*

Petroselinum – i.n. Plin. *Perin, peregr. Petrofil*

Pezitae vel pecizae – arum.f.plur. Plin. *Nizke glive, prez noficze, fztebelcza, iliti koczena ali prez korena*

Phalaris, phaleris – idis.f. Plin. *Kokoska berechna*

Phafiana – ae.f. Plin. *Fazian fzamicza, fazianka*

Phafianus – i.m. Mart. *Fazian, paczian*

Phiala – ae.f. Mart. *Kupa, kupicza, siroka pofzuda za pitje, peregr. salicza*

Pila – ae.f. Plin. *Sztuppa, pofzuda za tuchenye, tuchak, vulogo mosar ali mosgyar (mužar)*

Pinafter – ftri.m. Plin. *Divji fzmrek*

Pinguedo – inis.f. Plin. *Tufztina, tufztocha, tufcha, mafzt*

Pinguefacio – is,ere,eci,actum. (Act.) Plin. *Tufztim*

Pingviarius – ii.m. Mart. *Tufzto-lyub, mafztnecz, ki tufzte y mafztne jefztvine rad ima*

Pinguis – is.com.ve.n. Plin. *Tufzt, mafzten*

Pingviter – Adv. Colum. *Tufztno, mafztno*

Pinfo – is,ere,ui,utum,piftum,pinfum. (Act.) Varr. *Vu mosgyaru ali vu fztuppi tuchem; Kruh pechem*

Piper – eris.n. Plin. *Perper, papar*

Piperatus – a.um. Colum. *Zaperpren, operpren, papren*

Pirum – i.n. Plin. *Hruska*

Pifcarius – a.um. Plaut. *Ribji, ribni, ribam fzlif fajuchi*

Pifciculus – i.m. Cic. *Ribicza*

Pifcis – is.m. Cic. *Riba*

Pifselaeon – ae.i.n. Plin. *Szmolenzko olje*

Piftillum – i.n. Colum. *Tukalo, tukach, z-kem fze kaj vu mofaru ali fztuppi tuche*

Piftor – oris.m. Cic. *Kruho-pek, pek, pekar*

Piftorius – a.um. Plin. *Pekovfzki, pekarzki*

Piftrilla – ae.f. (Dim.) Terent. *Mala melinzka fztuppa*

Piftrinalis – is.com.le.n. Colum. *Melinzki, fztuppi fzlif fajuchi, melinzko fztuppi*

Piftrinum – i.n. Cic. *Mefzto vu kojem fze kaj tuche ali melye: melinzka fztuppa*

Piftrix – icls.f. Plin. *Pekaricza, filyarka*

Piftura – ae.f. Plin. *Kruho-pekftvo, pekarza*

Placenta – ae.f. Plaut. *Gibanicza*

Pocillum – i.n. (Dim.) Liv. *Pofzudicza za pitje, chaf ficza, kupichicza*

Poculentus – a.um. Cic. *Napitni, za pitje dober*

Poculum – i.n. Cic. *Za pitje pofzuda, chaf fa, kupa, kupicza*

Polenta – ae.f. Plin. *jeftvina iz opechenoga jechmenovoga tefzta ali melye: latinzka hrana*

Polion, polium – ii.n. Plin. *Divji rofmarin*

Pollen – inis.n. Caef. *Od melye prah, melya zevfzema chifzta*

Polluctum – i.n. Plin. *Obilno y gofzpodzko gofchenye, vecherja, obed*

Pomarius – a.um. Cato. *Jabuchni, fžadovni*

Pomifer- a.um. Colum. *Szadorodni, jabuke y ofztali fžad nofzechi, vohjo-roden, ploden*

Pomofus – a.um. Tibull. *Szadovni, fzada iliti vohja pun*

Pomum – i.n. Cic. *Jabuka, vfzakojachki fžad, ali vohje prez tverde lupinye*

Popanum – i.n. Juven. *Aldovfzki kolach, gibanicza*

Porca – ae.f. Cato. *Szvinya, prafzicza*

Porcarius – a.um. Plin. *Szvinyzki, fzvinyam fzlif fajchi*

Porcellanus – a.um. *Porczelanzki, iz porczelanzke zemlye napravlyen; Vafa porcellana: id eft facta ex terra porcellana. Pofzuda porczelanzka, pofzuda lepa iz ofzebujno lepe porczelanzke zemlye napravlyena*

Porcellus – i.m. (Dim.) Cic. *Prafzchich, prafzhecch, malo prafze*

Porcinus – a.um. Plaut. *Szvinyzki*

Porculus – i.m. (Dim. a porcus) Plaut. *Prafze*

Porcus – ci.m. Cic. *Szviya, prafzecz pitom, iliti domachi*

Porraceus – a.um. Plin. *Porji, porlukov, porluku fzpodoben*

Porrum – i.n. Plin. *Porluk*

Potatio – onis.f. Cic. *Pitje, pijenye, pianchuvanye*

Potatorius – a.um. *Hafznujuchi k-pitju, pitveni*; Vas potatorium. Plin. *Pofzuda za pitje*

Potio – onis.f. Cic. *Napitek, pitva, pitje*

Potiuncula – ae.f. Svet. *Mali napitek, pitvicza*

Praeclufio – onis.f. Vitr. *Zapiranye, zatvorenye, prepechenye, zatverdenye, zkratenye*

Praecoctus – a.um. Plin. *Pervo kuhan, dobro prekuhan*

Praeguftator – oris.m. Cic. *Na pervo kuffavecz, prekuffavecz ki kaj pred drugemi kuffa*

Praemunitio – onis.f. Cic. *Preobjachenye, potverdenye, pripravlyanye*

Praeparo – as,are,avi,atum. (Act.) Cic. *Pripravlyam, napervo zpravlyam, prefzkerbujem*

Praefegmen – inis.f. Plaut. *Odfzek, odrefek*

Prandeo – es,ere,prandi, vulgo pranfus fum, pranfum. (Neu.) Cic. *Obedujem*

Prandiculum – i.n. Feft. *Mali obed, obedecz*

Prandium – ii.n. Cic. *Obed*

Pransito – as,are,avi,atum. (Neu.) *Gufztokrat obedujem, k obedu fzi popojedam*

Pranfor – oris.m. Plaut. *Obedvavecz, k obedu pozvan*

Pransorius – a.um. Quinctel. *Obedov, obedu fzlif fajuchi, obedzki*

Prasinus – a.um. Plin. *Zelen kakti porluk ali trava*

Promo – is,ere,pfi,ptum. (Act.) Cic. *Napervo nofzim, napred dajem, van vadim, iznemlyem, pred koga pofztavlyam, donaffam*; Promere vina dolio. Horat. *Vina iz lagva natochiti, vzeti, izvaditi, donefzti*

Promptus – a.um. Partic. Tacit. Synon. *Izvaden, iznet, znet, van vzet*; Nom ex Particip. *Gotov, fleten, pripraven, pofzpeffan, prifzkochni, fzpravlen kchemu*

Promulsidarium – ii.n. Ulp. Genus vafis praebendae promulfidi aptum. *Zdela za juhu*

Promulfis – idis.f. Cic. *Perva jefztvina, polyevka*

Propinatio – onis.f. Seneca. *Napijanye*

Propolis – is.f. Varro. *Szetje, z-kem fze proti zimi pchele zahertvuju*

Protropum – i.n. Plin. *Pervi moft prez gafenya czurechi, netlachen moft*

Provideo – es,ere,idi,ifum. (Act.) Cic. *Napred vidim, pervo vidim, previdyam, pervle v-pamet jemlyem; Rei frumentariae, vel Rem frumentariam providere. Caef. Brano, tek, ali fitek prefzkerbeti, za hranu potrebna zpraviti*

Ptisana – ae.f. Plin. *Jachmenova kaffa*

Pullarius – a.um. Veget. *Kokoji, piplichki, pifchenzki, frebetu fzlif fajuchi*

Pullafter – tri.m. Varr. *Mladi kokot, kokotichek, pivchich, kokotich*

Pullafttra – ae.f. Varr. *Mlada koko, kokoka, piplicza*

Pullicenus – i.m. Lamprid. *Malo pifche, piplichek*

Pullinus – a.um. *Pifchji, piplichki, mlado-fivinzi, mlado-zverinzki*

Pullulus – i.m. (Dim. a pulus) Apul. *Pifhecze, piplich, y vfzako mlado od fivine ali pticz*

Pullus – i.m. Cic. *Pifche, piple y vfzako mlado fivinche y vfzaka mlada pticza*

Pulpamentum – i.n. Terent. Apud. Plaut. *Jefztvina prokena, fzlado vufztczev falofaj*

Puls – tis.f. Cic. *Kaffa, mochnyak, zkofzanaali ztuchena gufzta jefztvina*

Pultarius – ii.m. Celf. *Lonecz, ali druga pofzuda, vu kojoj fze kaffa kuha*

Pulticula – ae.f. Colum. *Kafficza*

Pulvinus – i.m. Cic. *Vanyku fztolcheni, na kojem fze fzedi*

Putamen – inis.f. Cic. *Szadovna monyicza, lupinya, lufchina, lufzka, odrezek, odverfek; Putamen ovi. Jajchja lupinya; Juglandium putamen. Lupinya orehova*

Pyrafter – tri.m. *Divja hruska, divje hruske drevo*

Pyxis – idis.f. Cic. *Vfzakojachka pofzudicza vu koju fze kaj zpravlya: skatula, ali skatulya: zaklopnicza, zhranicza; Pyxis pulveraria. Za puskeni prah pofzuda, rosichek*

Qualus – i.m. Virg. *Czedilnyak, ko za preczejanye*

Quafsatio – onis.f. Liv. *Tuchenye, lupanye, bijenye, trefzrnye, ruffenye*

R

Racematio – onis.f. Tertull. *Paperkovanye iliti grozdja za bratvum vu vinogradu oftavlyenoga pobiranye*

Racematus – a.um. Plin. *Cehulyazt*

Racemofus – a.um. Plin. *Grozdja, ali grozdeneh chehuly pun*

Racemus – i.m. Virg. *Cehulya na grozdu*

Radicula – ae.f. Cic. *Korenecz, korenek, korenchecz*

Radix – icis.f. Cic. *Koren*

Radula – ae.f. Colum. *Sztugacha, fztrugalo, peregr. Ribefeny*

Raculanus – a.um. *Ofztrufen, peregr. Zriban*

Rancor – oris.m. Pallad. *Plefznivofzt*

Rapa – ae.f. Colum. *Repa*

Rapacia – orum.n.plur. Plin. *Czima repina*

Raphaninus – a.um. Plin. *Ritkvin, povertnichki iz rotkve*

Raphanus vel Rhaphanus – i.m. Plin. *Rotkva, povertnicza*

Rapicius – a.um. Cato. *Repni*

Rapiftrum – ftri.n. Colum. *Divja rotkva*

Rapulum – i.n. Horat. *Repicza*

Recisamentum – i.n. Plin. *Odrezek, odfzek, trefzka, iver*

Recrudefco – is,ere,ui. (Neu.) *Pak fzirov prefzen pofztajem*

Refertus – a,um,tior,ffimus. Cic. *Napunyen, nagnyeten, naterpan*

Repono – is,fui,itum. (Act.) Cic. *Nazad pofztavlyam; Fructus perceptos in hyemem reponere. Szad za zimu zpraviti, fzraniti*

Reticulum – i.n. Cic. *Mreficza*

Retinaculum – i.n. Plin. *Derfalo, zdrefalo, zaderfalo, vfze z-kem fze kaj derfi, ali zaderfava*

Rhodomeli – n. Indecl. Pallad. *Med iz ros, rofichni med*

Rosaceum – ei.n. Plin. *Rofichno olje*

Rofio – onis.f. Plin. *Glodanye*

Rosmarinus – roris marini.m. Horat. Rofmarinus, i.m. Colum. *Rosmarinum*, i.n. Plin. *Rofmarin, rufmarin*

Rubetum – i.n. Ovid. *Kupinyak, kupinje, mefzto kupinya puno*

Rubeus – a.um. Colum. *Kupinzki*

Rubus – i.m. Plin. *Kupina, germ kupinzki*

Rudis – is.f. Cic. apud Plin. *Drevcze za meffanye, kuhacha*

Rutabulum – i.n. Feft. *Podgrinyalo, pechna greblicza*

S

Saccharum – i.n. Plin. *Terfztikov med, czukor fzecher*

Sagina – ae.f. Plin. *Tufzto-chinecha hrana, jeli tufztech*

Sal – salis.m. Cic. *Szol*

Salamandra – ae.f. Plin. *Velikoga chemera pknyafzt kufchar, fzalamander*

Salarius – a.um. Liv. *Szolni, fztolarzki*

Salarius – ii.m. Substantive: Martial. *Sztolar, fzolar, z-fzoljum, ali z-fzlanemi dugovanyi terfecz*

Salgama – orum.n.plur. Nonnulli leg. Salgama, atis.n. Colum. *Vfzakojachko voche, iliti fzd y povertlye kakvim god nachinom zachinyeno y nadalye za hranu zpravlyeno*

Salillum – i.n. Dim. Plaut. *Szolenychicza*

Salinum – i.n. Liv. *Szolenyka*

Salitura – ae.f. Colum. *Szolenye*

Salitus vel fallitus – a.um. Colum. *Szolen, nafzolen*

Sallo – is,ere,falli,falfum. (Act.) Salluft. apud Prifcian. *Szolim, nafzolivam, inf. nafzoliti*

Salmacidus – a.um. Plin. *Szlano-kifel*

Salmo – onis.m. Plin. *Sutoga mefza pafzterva, zlatkovka*

Salsamentum – i.n. Cic. *Nafzoleno dugovanye, fzlano mefzo, riba*

Salse – ius,fsime, Adv. Cic. *Szlano*

Salsedo – inis.f. Pallad. *Szlanofzt*

Salfugo – inis.f. Plin. *Rafzol, fzlano-fzok, fzlanoga teka junozt*

Salfura – ae.f. Colum. *Nafzolenye*

Salfus – a.um. Plin. *Szlan*

Salvia – ae.f. Plin. *Kadulya, falfia*

Salvium – i.n. Plin. *Napitek, ali vrachtvo iz falfie*

Salutairs – com.re.n. Cic. *faluber. Bibere falutaria. Apul. Piti za chie zdravje*

Sampsuchinus – a.um. Plin. *Majoranzki, iz majorana*

Sanguiculus – i.m. Plin. *Iz kervi jefztvina, cherna juha*

Sapio – is,ere,pui,pii. Sapivi. (Neu.) *Techen fzem: tek, fzlafzt, ali fzmok imam, fzlafzt chutim*

Sapor – oris.m. Cic. *Tek, fzlafzt, peregr. Smah, fmahnofzt*

Sardina – ae.f. Colum. *Szardela, fzardelicza, morfzka ribicza*

Satur – ura.um. Cic. *Szit, zadovolyen, zadovolyno nahranyen*

Satura – ae.f. Feft. *Zdela vfzakojachkoga fzada puna*

Saturio – onis.m. Plaut. *Dobro fzit chlovek*

Scirpeus – a.um. Plaut. *Szitinzi, fzitji, ali rogozni, iz fzitine ali rogoza*

Scirpiculus – i.m. Varr. *Malo fzitje, fzitnicza, malo rogoz*

Scombus vel fcomber – bri.m. Plin. *Lokarda, morzka riba*

Scopae – arum.f.plur. Plaut. *Metla*

Scopula – ae.f. Colum. *Metlicza*

Scrofinus – a.um. Marcell. Empir. *Prafzichin, prafzichji, fzvinyzki*

Sebalis – com.le.n.Ammian. *Lojen, lojni*

Selbofus – a.um. Plin. *Lojen, pun loja*

Sebum, Sevum – i.n. Plaut. *Loj*

Sedes – is.f. Cic. *Szedalo, fzedelnicza, fztolicza, fztolecz*

Sellaria – ae.f. Plin. *Sztolcharnicza, mefzto za na red pofztavlyanye fztolczew*

Sellula – ae.f. Tacit. *Sztolchecz*

Semen – inis.n. Cic. *Szeme*

Semefus – a.um. Horat. *Napol pojedyen, izjedyen*

Semiacerbus – a.um. Pallad. *Napol kifel*

Semiambuftus – a.um. Sveton. *Na pol zesgan, obsgan*

Semiaffus – a.um. Cic. *Na pol pechen*

Semiococtus – a.um. Plin. *Napol kuhan*

Semiconfectus – a.um. Sidon. *Napol dogotovlyen, ali zveren*

Semicrematus – a.um. Semicremus, a.um. Ovid. *Na poloviczu zefgan*

Semicrudus – a.um. Colum. *Napol fzirov*

Semiebrius – a.um. Petron. *Napol pian*

Semifer, Semiferus – a.um. Cic. *Napol divji*

Semiputatus – a.um. Virg. *Napol obrezan, okleftren, obfzechen*

Semitritus vel Semitritus – a.um. Colum. *Napol ztuchen*

Serrarius – ii.m. *Pilecz*

Serratim – Adv. Vitruv. *Pilech, ali na nachin pile*

Serum – i.n. Virg. *Szirotka, fzurutva*

Setaceum – ei.n. Setaceus, i.m. fcopula. *Metla, ometach, metlicza vulgo keficza iz fchetin*

Sicera – ae.f. vox hebr. Tertull. *Vfzaki napitek (zvan vina) od kojega fze gdo zopiti more*

Siligineus – a.um. Plin. *Herfen, herfeni; Panis filigineus. Senec. Herfeni kruh*

Siliqua – ae.f. Plin. Synon. Leguminis putamen. *Monyicza, vu kojoj fzochivo rafzte*

Siliquafrum – i.n. Plin. *Indianzki perper, fztanovita vertna hrana*

Sinapi – n. Indecl. Plin. *Muftarda, goruicza*

Sinum – i.n. Varro. Sinus, i.m. Plaut. *Pofzuda terbuffafzta, banyicza, lambara, mlechni lonecz*

Siser – eris.n. Plin. *Kuzmorka, fztanovita merkva*

Sitonia – ae.f. Ulp. *Brana fzkerbenye, zpravlyanye, branaria, peregr. Profuntaria*

Smilax – acis.f. Plin. *Vlaski grah, ali bob*

Sobrius – a.um.Cic. *Trezen, mertuchliv vu pitju y jeliffu*

Sorbeo – es,ere,ui, apud veteres itum, forbfi vel pfi, ptum. (Act.) *Szerkam, fzerchem, infin. Szerkati*

Sorbilis – le. Colum. *Pofzerklyiv, fzerklyiv fto fze fzerkati more*

Sorbillum – i.n. Plaut. *Szokje, juha, ali ftogod drugo za fzerkanye dobro*

Sorbitio – onis.f. Pers. *Szerkanye, fzarknutje*

Sorbum – i.n. Cato. *Oskoru fza*

Sorgum – i.n. *Szirek*

Spinacium – ii.n. *Spinacz travanj*

Spionia, fpinea – ae.f. Plin. *Terfz velikoga zernya grozde rodechi, volovina*

Squilla – ae.f. Pallad. *Morzki cherlenecz luk*

Stacta – ae.ftacte,es.f. Colum. *Szok iz mirhe zpreffan*

Sterno – is,ere,ftravi,ftratam. (Act.) Liv. Cic. *Menfam fternere: pro tegere, apparare, inftruere. Cic. Sztol prefztreti, pripraviti*

Storea – ae.f. Caef. *Rogoznicza, fzpletienka iz rogoza*

Sturio – onis.m. Synon. *Kechiga riba*

Suatim – Adv. Nigid. apud Non. *Po fzvinzki*

Svaviatio – onis.f. Gell. *Vugodno kuffanye*

Subcineritius – a.um. Aliquantum cinareceus, vel cineritius. Panis fubcineritus. *Kruh pod pepelom pechen, pogacha*

Subligio – onis.m. Plaut. *Kuhtich, kuhinzki dechak, tanyero lizavecz*

Succidia – ae.f. Cic. *Herbtifche fzvinzko, nafzoleno fzvinzko mefzo*

Succidus – a.um. Varr. *Juffen, fzochen, mafzten*

Succus – i.m. Cic. *Szok, junozt, mezg*

Sucula – ae.f. Plaut. *Prafzichicza, fzvinyicza, fzvinyka*

Suera – ae.f. *Szvinzko mefzo*

Suftentatio – onis.f. Cic. *Zderfavanye, krepenye, hranenye*

T

Taura – ae.f. Varr. *Jalova krava, jalovicza*

Taureus – a.um. Ovid. *Bikov, volovzki, biku fzlif fajuchi*

Taurus – i.m. Cic. *Bik, bak*

Temetum – i.n. Cic. *Jako vino*

Tefta – ae.f. *Zemlyena pofzuda, chrep y vfze kaj je iz zemlye napravlyeno y obfgano*

Thallus – i.m. Colum. *Luko-betvo, betvo cherlencza luka, na kojem fzeme rafzte*

Tomaculum – i.n. Martial. *Jetrenicza, devenicza iz jeter*

Torta – ae.f.h.e. *Maffa torta: Prokena tefztenicza, vulgo torta*

Tracta – orum.n.plur. Manipulus lanae circa fufum involutae. Tibull. *Mlinczi, tefzto raztegnjeno*

Tradux – ucis.m. Cic. *Rozgva terfzova, ali kakvagod mladicza prepelyana, luczen*

Transfundo – is,ere,fudi,fufum. (Act.) *Prelevan, pretachem, inf. pretochiti: iz jedne pofzude vu drugu vlevam*

Transfufio – onis.f. Plin. *Pretakanye, prelevanye*

Trapes – etis.m. Trapetus, i.m. Cato. *Oljena fztuppa, ali pref fa, uljeni melin*

Trapezophorum – i.n. Trapezophorus, i.m. Cic. *Sztolna noga*

Triclinium – ii.n. Cic. *Jefztvinzka hifa, gofztivnicza*

Tritus – us.m. Cic. *Menczanye, droblyenye, trenye, fztruganye, peregr. ribanye*

Trulla – ae.f. Cic. *Pofzuda za pitje*

Turgidus – a.um. Cic. *Punczat, nagnyeten, naduven*

Turunda – ae.f. Varr. *Tefzto za pitanye fivadi, fanyek, makarun, makvich*

Tufus – a.um. Apul. *Tuchen, ztuchen*

U

Uber – eris.n. Cic. *Vimme kravje*
 Unctio – onis.f. Cic. *Mazanye*
 Unctito – as,avi,atum. (Act.) Plaut. *Zmazivam, gufztokrat mafem*
 Unctorius – a.um. Plin. *Mazilni, omazni, za mazanye odluchen*
 Unedo – onis.f. Plin. *Divja jabuchicza*
 Ungo – is,ere,unxi,unctum. (Act.) Cic. *Mafem*
 Unguentaria – ae.f. *Znanye mafzti napravlyati*
 Unguentarius – a.um. Plin. *Mafztni, mafzti fzlif fajuchi, omafztni*
 Unguentarius – ii.m. Cic. *Mafzto delavec*
 Unguentatus – a.um. Plaut. *Zmazan, omazan, mazan, z-maztjum namazan*
 Unguentum – i.n. Cic. *Mafzt, mazilo, pomaz*
 Unguinofus – a.um. Plin. *Mafzten, pun mafzti*
 Urceolaris – re. *Verchev, peharni*
 Urceolus – i.m. Colum. *Verchek, kaferka, peharecz, peharchecz*
 Urceus – i.m. Horat. *Verch, pehar, bokal*
 Urnarium – ii.n. Varr. *Mefzto vu kuhinyi na koje fze vedricze z-vodum pojztavlyaju*
 Uro – is,ere,uffi,uftum. (Act.) Cic. *Sgem, pechem*
 Urogallus – i.m. *Divji kokot*
 Urus – i.m. Caef. *Veliki divji vol, bik, ali bivol*
 Uftrina – ae.f. Plin. *Sgalnicza, pech za razczviranye y celanye bruncza, kotlovine, feleza*
 Uftulatio – onis.f. *Pripekanye, prifiganye, z-ognyenem felezom priczviranye, palenye*
 Uftulo – as,avi,atum. (Act.) *Pripekam, prifigem, z-ognyenem felezom priczviram, fgem, palim*
 Uter – utris.m. Plin. *Kofnata vreacha, meh za vino, olje*
 Utrarius – ii.m. Liv. *Mehov nofzecz, vu mehu olja, vina, ali vode prinaffavecz*
 Uva – ae.f. Cic. *Grozdje*
 Uveus – a.um. Macro. *Iz grozdja, grozdov*

Uvula – ae.f. Medic. Proprie *Grozdjiche*

V

Vacea – ae.f. Cic. *Krava*

Vaccinium, Vaccinium – ii.n. Virg. *Germichek od chernih jagod*; Nigra vaccinia. *Chernicze, cherne jagode*

Vaccinus – a.um. Plin. *Kravji, od krave*

Vacula – ae.f. Virg. *Kravicza*

Vappa – ae.f. Plin. *Zevrelicza, zhlaplyeno vino, zevrelo y netechno vino*

Vas – vafis, n. Cic. *Pofzuda, lagev, fzud, vofa*

Vasarium – ii.n. Cic. *Szprava vfzakojachke pofzude*

Vafculum – i.n. Cato. *Pofzudicza, lagvich, fzudich, lagvichek, berklich, berklichek*

Vefcor – eris.vefci. (Dep.) Cic. *Hranim fze, jem*

Vefperi – Adv. Cic. *K-vecheru, v-vecher*

Viaticum – i.n. Cic. *Sztroffek, braffno na put*

Victito – as,avi,atum. (Neu.) Terent. *Sivarim, hranim fze*

Victualis – le. *Hranitbeni, za hranu, k-hrani*

Victus – us.m. Cic. *Hrana*

Villum – i.n. Dim. a vinum. Terent. *Vincze, zlochefzto vino*

Vinaceus – i.m. Cato. *Pechka (vino,pivo,zrno)*

Vinaceus (Vinacius) – a.um. *Grozdju fzlif fajuchi*

Vinarius – a.um. Cic. *Vinfzki*

Vinea – ae.f. Cic. *Vinograd, terfzje, goricza*

Vineus – a.um. Solin. *Iz vina, vinfzki*

Vinifer – a.um. Apulej. *Z-vinom obilen, vinoroden*

Vinolentus – a.um. *Pun vina, vinyen*

Vinositas – atis.f. Tertull. *Tek vinfzki*

Vinum – i.n. Cic. *Vino*

Viteus – a.um. varr. *Terfzni, iz terfza, terfzov*

Vitacula- ae.f. Cic. *Terfzek, mali terfz*

Vitreamina – um.n.plur. JCT. *Vfzakojachka zklena iliti fztaklena pofzuda, fzteklovje*

Vitulinus – a.um. Cic. *Telechji*

Volaulia – ium.n.plur. Cic. *Pticze, pernate fztvari, fivad*

Volema – orum.n.plur. Virg. *Velike kakti s'aka hruske*

Volupe – n.Indecl. Plaut. Synon. *Nafzladlyivo, prietno, povolyo, drago*

Voluptarius – a.um. *Nafzladnozt donaffajuchi, nafzladni, vugoden*

Voluptas – atis.f. Cic. *Nafzladnost, fzlafzt, fzladoft, nafzlada, razkof fnozt*

Voluptuose – Adv. Sidon. *Nafzladno, z-nafzladnofztjum*

Voluptuofus – a.um. Plin. *Nafzladnofzti pun, nafzladni, vugoden, rafkof fni*

Voratio – onis.f. Catul. *Vnogo-jedenye, naglo-ferenye*

Vorax – acis.com. Cic. *Vnogo-ferlyiv, vnogo-jeduchi*

Z

Zingiber – eris.n. Zingiberi, n. Indecl. Plin. *Sumber, gymber (đumbir)*

7. Odnos riječi danas

Tijekom istraživanja i obrade rječnika Andrije Jambrešića pronađeno je mnogo riječi, natuknica i naziva koji se i danas koriste u suvremenim kuhinjama i pri spremanju hrane. Najveći dio tih riječi odnosi se na nazive za različite vrste kuhinjskog posuđa potrebnog za pripremanje hrane. Pa se tako *posuđe* u Jambrešićevu rječniku može podijeliti prema svojoj namjeni, primjerice: *posuda za ocat, posuda u kojoj se čuvaju jaja, posuda u kojoj se pravi kaša, posuda za piće, posuda za ulje, vodena posuda* i sl. Osim po namjeni, u rječniku pronalazimo i posuđe napravljeno od različitih vrsta materijala te posuđe koje je karakteristično po svome izgledu: *drvena posuda, porculanska vaza ili posuda, trbušasta posuda (banjica, lambara), posuda iz dragog kamena, jednovrčna posuda, posuda od stakla*

za piće, aldozna posudica, staklena posuda itd. Zanimljiv je i veliki broj naziva za posudu za piće. Pa tako Jambrešić pod ovom natuknicom koristi još i sljedeće nazive: *kupa za piće, kupica za piće, vodeni vrč, pehar, kulih, bokal, drvena kupica, klohotica, klohotuša* itd. Uz natuknice *klohotica* i *klohotuša* dolazi i naziv koji i mi danas koristimo, *čaša*, a uz natuknicu *kupa*, odnosno *kupica* dolazi naziv koji se također i danas koristi, a to je *šalica*. *Šalica* u rječniku dolazi uz navedene natuknice, ali ju možemo pronaći i kao posebnu natuknicu te kao natuknicu koja objašnjava svoju namjenu (*šalica za kavu, široka posuda za piće-šalica*). Pored ovih naziva od nabrojanih u uporabi su ostali *bokal, pehar i vrč*, s tim da se pojam *pehar* danas upotrebljava u drugačijem kontekstu i drugačijim prilikama. Zanimljivo je izdvojiti i nazive posuđa s kojima se i danas susrećemo u kuhinji i kuhanju, a to su: *stupar, mužar, tukač, ribež, cjedilo, lonac, pokolpac, bat, kuhača, žlica ili kašika* i sl. Osim pojma *posude*, Jambrešić izdvaja i naziv *zdjela*. Pa tako pronalazimo i nekoliko primjera u kojim je upotrebljena ova natuknica: *zdjela za juhu, široka zdjela, zdjela s voćem, zdjelica, duboka zdjela* i sl.

Uz prikazani veliki broj kuhinjskog posuđa, Jambrešić izdvaja i različite načine pripremanja hrane, odnosno nazive za pripremu određenih namirnica. Ti nazivi su zabilježeni u infinitivu, a pojedini od njih i u prezentu te svojim glagolskim imenicama: *peći, topiti-topljenje, prigrijati-prigrijavanje, kuhati-kuhanje, okuhano, ovareno, mazati-mazanje, kipjeti, vriti, nadjevati* i sl. Ovi podaci svjedoče, s jedne strane, o tome kako je Jambrešić bio upoznat s ondašnjim načinima pripremanja hrane i nazivima za različite vrste kuhinjskog posuđa u kojemu se hrana pripremala. S druge strane, zanimljivo je to da se dobar dio tih naziva zadržao i koristi i danas u suvremenim kuhinjama. Pored posuđa i načina pripremanja hrane, rječnik sadrži i veliki broj ostalih natuknica vezanih uz kuhinju i kuhanje. Ponajprije bismo mogli izdvojiti natuknicu *vino*. Ta je natuknica najviše dolazila uz primjere za različite vrste vina: *slatko vino, kuhano vino, začinjeno vino, kruto, vodeno, slabo, žgano, čisto vino, vino iz slatkoga januša, slatko vino od grožda, korjenek vino* i sl. Kod ove natuknice važno je izdvojiti kako Jambrešić osim spomenutih vrsta vina navodi i neke posebne, poput *malvazija* i *pelin*, koje dolaze kao posebne natuknice, ali i uz osnovnu natuknicu *vino* (*malvazija/malvazija vino, pelinek/vino pelinkovo*). Ovo je prije svega važan podatak jer predstavlja dokaz kako je i u 18. stoljeću narod bio upoznat s nekim osnovnim, ali i ovim posebnim vrstama vina. Uz vino spominju se u rječniku i drugačije vrste napitaka ili sokova: *sok od oraha, sok od maka, sok od dunje, sok iz crvenog grožđa i šećera, medo-voda (šerbet), kava, pivo* i sl. A što se same hrane tiče i tu pronalazimo bogatstvo naziva za različite vrste i

oblike kruha (*korica kruha, kora krušna, kruh od smokve, prova, brodski kruh-piškota, kruh pod pepelom pečen-pogača*). Uz ovu natuknicu su vezani i pojmovi koji se koriste u samoj pripremi i konzumaciji kruha, kao što su: *brašno, kvasac, mrvica sa stola* i sl.

Da je meso bilo jedna od važnijih namirnica svjedoče sljedeći nazivi za meso i mesne prerađevine: *meso, meseko, juha s kuhanim mesom, slanina, svinjsko meso, pašteta, govedina, hladetina, odrezak, kobasica, devenica, krvavica, jetrenica devenica-jetrena pašteta, paprena devenica* itd. Iz navedenih primjera može se zaključiti kako se u 18. stoljeću od mesa za pripremu hrane ponajviše koristilo *svinjsko meso*. No pored *svinja*, Jambrešić navodi i nazive drugih životinja za koje se može reći kako je i njihovo meso također poslužilo u pripremanju hrane. Izdvojit ćemo nekoliko primjera: *tele, krava, bik, vol, koza, fazan, jarebica, kokoš, pijetao* za kojeg navodi nekoliko naziva (*pevec, pivac, kokot, kopun*), *pile*, odnosno sva *pernata živad*. Dakle, iz spomenutog se može zaključiti kako je i meso ovih životinja također poslužilo za jelo. Od mliječnih proizvoda u rječniku se nalaze nazivi kojiima se i danas služimo: *mlijeko, kiselo mlijeko, jaja, sir, sirutka, sirenje mlijeka, smok, maslac, maslo*. Također su pronađeni i drugi primjeri vezani uz nazive za razne vrste voća i povrća, kao i jela, odnosno napitaka koji se dobivaju njihovom obradom.

Kako smo napitke već spomenuli, navesti ćemo ovdje nazive za voće i povrće koje se u ondašnje vrijeme koristilo u prehrani stanovništva. Voće: *kruška, jabuka, jagode, kupina, tkunja (dunja), lubenica, dinja, rogoz, smokva* itd. Neki od naziva svjedoče o tome kako je Jambrešić bio upoznat i s nekim posebnim nazivima za voće (*židovska višnja, grčka dinja, kartazanski šipak*); povrće: *repa, rotkva, paprika, endivija salata, mrkva, krastavac* itd. Rječnik je uz to bogat i velikim brojem naziva za začine, kao što su *kumin, komorač, ružmarin, papr, sol, korijandar* i sl. Svi ovi nazivi za začine koriste se i danas. Naposljetku, izdvojit ćemo i nekoliko vrsta slastica i kolača kojima završava svako jelo i svaki objed, a koje Jambrešić navodi u svome rječniku. Neke od slastica koje se nalaze u rječniku su: *torta, pogača ili kolač za svadbu, kolaš od pšenice, pogača-gibanica, štrukli-kolači punjeni sirom, tijesto sa sirom, perez-kolačić napravljen od brašna, pogača sa sirom i jajima, gibanica, marcipan, prhki kolač s makom-štruca, aldovski kolač-gibanica*. Iz navedenog popisa može se uočiti kako nije bilo kreativnosti i raznolikosti u pripremanju slastica. Naime, primjećujemo da je osnovna namirnica u pripremanju slastica bio *sir* i da su ondašnje kuharice i domaćice najviše spremale kolače i druga različita *tijesta sa sirom*, od kojih je najpoznatija bila *gibanica*. Izuzetak je jedino *kolač s makom* i jednostavni kolač kao što je *perez*. S druge strane, u rječniku ima i riječi koje se danas više ne koriste u govoru i pisanju te su nestale iz

hrvatskog jezika. Primjerice, u rječniku je naveden određeni osnovni pojam i uz njega se navode riječi i natuknice blisko vezane uz njegovo temeljno značenje. Takav je slučaj s riječi *crveni luk* uz koju su navedeni nazivi za vrtlara koji obrađuje *crveni luk* i sam vrt u kojem raste *crveni luk*. Ili recimo primjer za riječ *krastavac* kojeg Jambrešić još naziva i *vugorek*. Neke riječi su u rječniku opisane na način i oblik u kojemu ih danas više ne nalazimo.

No pored tog drugačijeg ili pak prilagođenijeg oblika, riječi su zadržale svoje osnovno značenje. Pojmovi i natuknice iz Jambrešićevog *Leksikona* oslikavaju situaciju i stanje jezika koje je vladalo u 18. stoljeću, pa se u to stanje ubraja i kulinarsko nazivlje pronađeno u rječniku. Natuknice i pojmovi vezani uz hranu i njezino pripremanje karakteristični su za vrijeme u koje su nastali, a zanimljivo je to što im se naziv nije promijenio do danas. Naime, pored navedenih naziva koji su spomenuti, još je mnogo onih koji svoj izvorni oblik imaju i danas. Primjerice, riječi *vino*, *krava*, *grozd*, *zdjela*, *posuda*, *repa*, *čša*, *kuhinja*, *peći*, *kuhati*, *zdjela* i sl. zadržale su svoj izvorni oblik i danas, mijenjajući samo oblik slova, odnosno grafije. Dok s druge strane, neke od riječi danas više ne možemo pronaći ili ih pronalazimo u drugačijem obliku. Kao primjer se može navesti natuknica *posuda za piće* za koju u rječniku pronalazimo veliki broj istih ili sličnih izraza u istom značenju, a u odnosu na današnju riječ *čša*. Ovakvih i sličnih natuknica također pronalazimo u *Leksikonu*.

8. ZAKLJUČAK

Tema ovog diplomskog rada bila je *Kulinarsko nazivlje u Jambrešićevu rječniku*. To je treći kajkavski, četverojezični rječnik (latinsko-hrvatsko-njemačko-mađarski), kojemu su autori isusovci Andrija Jambrešić i Franjo Sušnik, *Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica locuples*. Izašao je u Zagrebu 1742. godine te je pisan za potrebe školstva, pastve, vojske i javnoga života kao i Belostenčev rječnik, koji je izašao samo dvije godine ranije. Po nekim procjenama Belostenčev rječnik ima oko 40.000, a Sušnik-Jambrešićev 27.000 latinskih natuknica. Premda nije prvi višejezični rječnik, među višejezičnicima on je najopsežniji. S bogato odabranom lijevom latinskom stranom, potvrdama iz djela klasičnih pisaca, biranom toponomastičkom građom Hrvatske, Ugarske i šire te ekvivalentima koji se donose na hrvatskom, njemačkom i mađarskom jeziku, rječnik je izazvao veliko zanimanje ne samo u Hrvatskoj nego i u Europi, osobito u njemačkim zemljama i u Mađarskoj.

Zadatak diplomskog rada bio je prikazati abecednim redom popis kulinarskog nazivlja koje je pronađeno u Jambrešićevu *Leksikonu*. Sam rad sastojao se od nekoliko poglavlja koja su bila podijeljena na manje dijelove. Iz njih se doznalo ponajprije nešto o povijesti i statusu hrvatskog jezika u 18. stoljeću te ulozi Andrije Jambrešića u tome vremenu. Zatim je spomenut i sam autor te u cijelosti predstavljen njegov *Leksikon* u posebnome poglavlju sa svim svojim elementima. Definiran je također i pojam kulinarstva te navedeni pojmovi koji se mogu svrstati pod taj pojam. Nakon toga uslijedio je i najvažniji dio, a to je abecedni popis kulinarskog nazivlja. Budući da su u tome dijelu navedeni pojmovi vezani uz kulinarstvo, a koji su se koristili u 18. stoljeću, u posljednjem poglavlju bilo je riječi o odnosu tih pojmova tada i danas, odnosno koji od njih se još uvijek koriste, a koji su izašli iz uporabe. Naposljetku, može se zaključiti kako se dobar i velik dio pojmova i natuknica iz Jambrešićeva rječnika koristi i danas, i to u svome izvornome obliku ili su pak pojmovi u jednoj mjeri i donekle prilagođeni današnjem jeziku, ali su ipak zadržali svoje osnovno značenje.

9. LITERATURA

1. *Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica locuples, in usum potissimum studiosae juventutis digestum, ab Andrea Jambressich, societatis jesu sacoerdote, croata zagoriensi*, Zagreb, 1742.
2. Jembrih, Alojz, *Kajkavski stihovi u Sušnik-Jambrešićevu rječniku (1742.)*, u: *Gazophylacium, časopis za znanost, umjetnost, gospodarstvo i politiku*, god.1, br. 1-2, Zagreb 1993.
3. Kolenić, Liljana, *Riječi u svezama*, Povijest hrvatske leksikologije, Jezična knjižnica Matice hrvatske, Ogranak Osijek, Osijek, 2006.
4. Moguš, Milan, *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1998.
5. Randić, Mirjana, Ritting-Beljak, Nives, *Svijet hrane u Hrvatskoj*, Etnografski muzej, Zagreb, 2006.
6. Šojat, Antun, *Hrvatski jezik u Sušnik-Jambrešićevu rječniku (1742.)*, u: *Croatica: prinosi proučavanju hrvatske književnosti*, Hrvatsko filološko društvo, godište 23/24., svezak 37/38/39, Zagreb, 1993.
7. Šojat, Antun, *Dodatak: Latinsko-hrvatsko-njemačko-madžarski rječnik Franje Sušnika i Andrije Jambrešića*, Zagreb, 1992.
8. Turković, Slađan, *Osobitosti njemačkog jezika hrvatskih autora od kraja 16. stoljeća do početka 19. stoljeća (rječnici, gramatike, arhivski zapisi)*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb, 2004.
9. Turković, Slađan, *Osobitosti njemačkog jezika u hrvatskim rječnicima*, u: *Suvremena lingvistika*, godina 27, svezak 1-2, broj 51-52, Zagreb, 2001.
10. Vince, Zlatko, *Putovima hrvatskog književnog jezika*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 2002.

Internetski izvori

http://bs.wikipedia.org/wiki/Kulinarstvo	16.05.2012. 13:34
http://hr.wikipedia.org/wiki/Kulinarstvo	16.05.2012. 13:36
http://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska_kuhinja	16.05.2012. 13:39
http://www.ihjj.hr/oHrJeziku-jambresic.html	30.05.2012. 09:42
http://www.ihjj.hr/oHrJeziku-jambresic.html	30.05.2012. 09:42
http://www.croatia.hr/index.php/hrvpiskul/18stoljece	30.05.2012 09:45
http://hr.wikipedia.org/wiki/Andrija_Jambre%C5%A1i%C4%87	30.05.2012 09:47